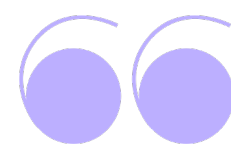

Analys af frafald på tandklinikassistent- uddannelsen

Julie, 33 år
stoppe på GF2

*Jeg var ikke den eneste, der
droppede ud. Vi var 19 i klassen
til at starte med. Fire gik på
barsel, en blev udlært og resten
faldt fra. Ja, og to af dem på
barsel er nu også sygemeldt.”*

Hvorfor er kun godt halvdelen af en
årgang på tandklinikassistent-
uddannelsen fortsat i gang med
uddannelsen et år inde i forløbet?

Opdrag og formål

Frafaldet på tandklinikassistentuddannelsen er alt for højt. Det er et faktum. Det faglige Udvalg for Erhvervsuddannelsen til Tandklinikassistent (FUTKA) har derfor bedt Lead Agency afdække årsager og bevæggrunde for frafaldet. Formålet er dels at forstå, om det skyldes indhold og faktorer på uddannelsen, og dels, hvilke fremtidige indsatser der skal iværksættes med henblik på at styrke fastholdelsen og højne rekrutteringen.

For at sikre en nuanceret afdækning af udfordringer, trivsel og frafald på uddannelsen har både skoler, klinikker og elever (igangværende og frafaldne) været respondenter i både en kvantitativ og kvalitativ undersøgelse. Det er sket via et online spørgeskema i samarbejde med et analyseinstitut og gennem en række fokusgrupper og etnografiske 1:1 interviews. Desuden har vi foretaget statistiske dataudtræk fra Danmarks Statistik og STIL.

Undervejs er vi blevet bekræftet i en lang række hypoteser og antagelser, men vi er også stødt på overraskelser af både positiv og negativ karakter, ligesom vi har mødt en stor velvilje og ærlighed fra alle parter i forhold til at få belyst udfordringerne.

Vi har sammenholdt al tilvejebragt data med vores erfaring fra en bred vifte af både rekrutterings-, fastholdelses- og brandingindsatser for lignende organisationer. Det danner således grundlag for vores identifikation og kvalificering af anbefalinger til de fremadrettede indsatser og fokusområder for FUTKA – alt sammen med det mål for øje at nedbringe antallet af frafaldne elever på tandklinikassistentuddannelsen.

God læselyst.

Lead Agency
April, 2023

Lead Agency

Hvad skal analysen give svar på?

- 1 Hvordan opfattes uddannelsen blandt elever, klinikker og skoler?
- 2 Hvilke udfordringer kan og bør adresseres fremadrettet for at imødekomme udfordringen med frafald på uddannelsen?
- 3 Karaktertræk for den tandklinikassistentelev, der trives.
- 4 Hvilke tiltag og anbefalinger kan med fordel initieres for at styrke uddannelsen, både med hensyn til fastholdelse, rekruttering og omdømme?

Analysedesign & datagrundlag

Vi anvender ‘Mixed Methods’ som forskningsdesign

Vi har anvendt et ‘Mixed Methods Design’ med flere forskellige metodetyper, som sikrer et mere omfattende og grundigt datagrundlag for analysen. Vi har derfor mikset kvalitative og kvantitative metoder for derved at balancere metodernes forskellige svagheder og styrker, idet de kompenserer og komplimenterer hinanden.

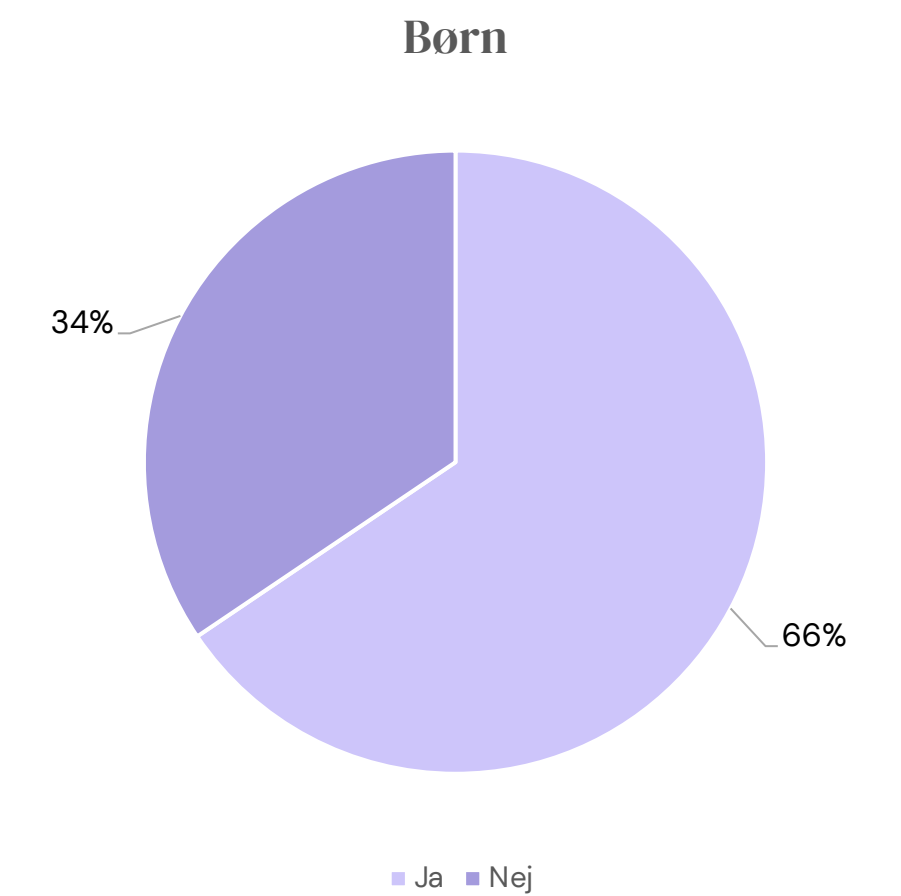
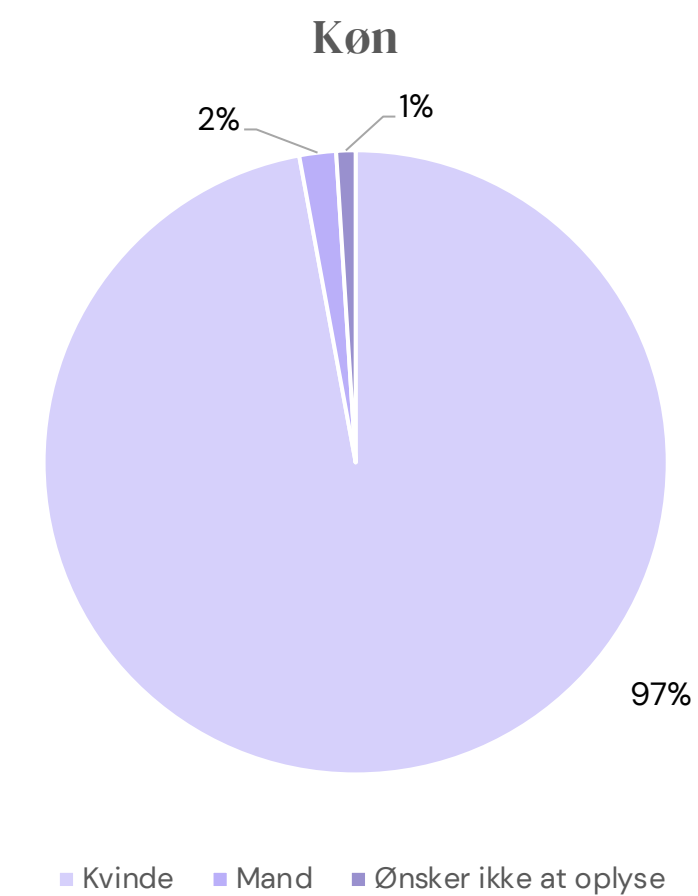
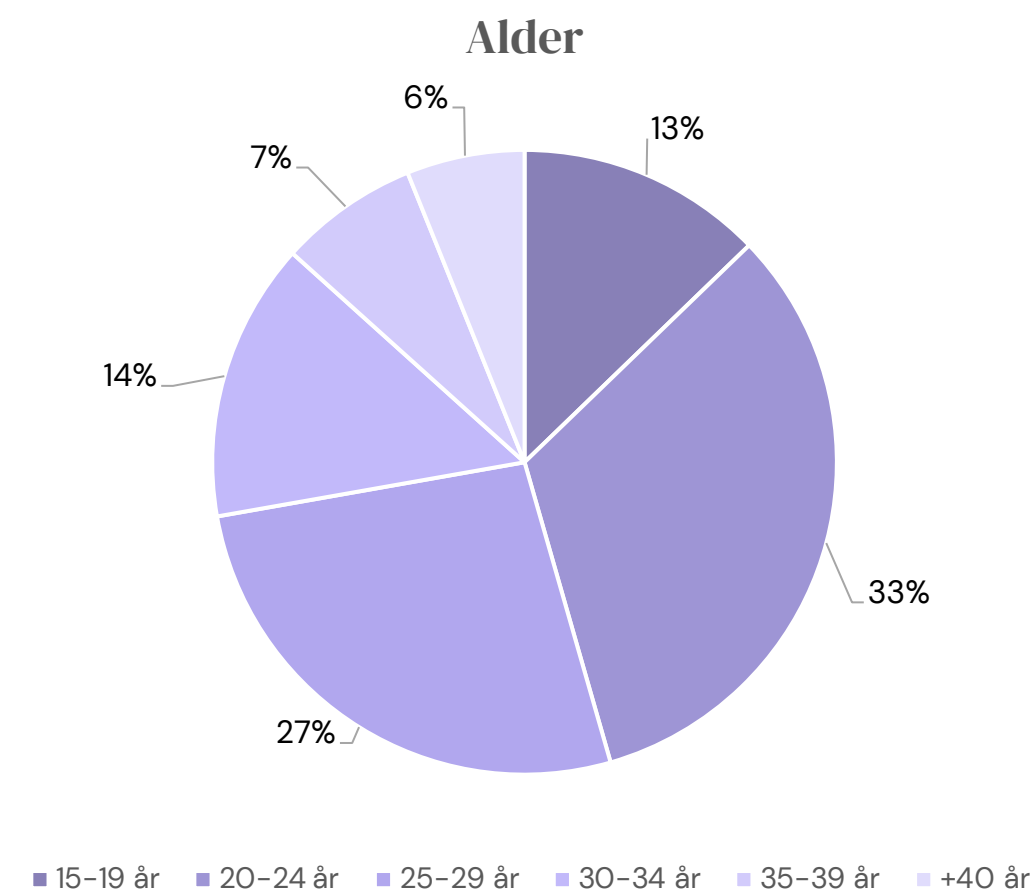
I undersøgelser som denne, hvor formålet bl.a. er at afdække årsager og muligheder i forhold til frafald/fastholdelse, er særligt den kvalitative del af undersøgelsen helt central. De kvantitative data danner et solidt udgangspunkt for kvalificeringen af den kvalitative dataanalyse, som i høj grad er afgørende for at kunne opnå særligt indsigtsfulde og brugbare resultater.

Mixed Methods giver desuden mulighed for at triangulere metoder og analytiske resultater – hvor der ‘bygges oven på’ eksisterende viden, og hvor data fra forskellige undersøgelser og metoder bruges i analysen i forlængelse af hinanden.

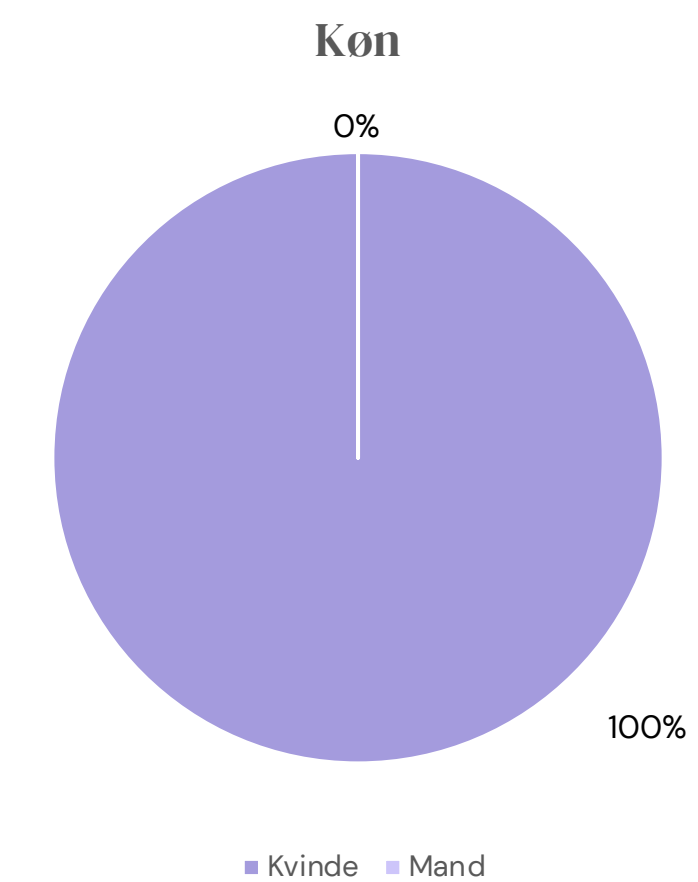
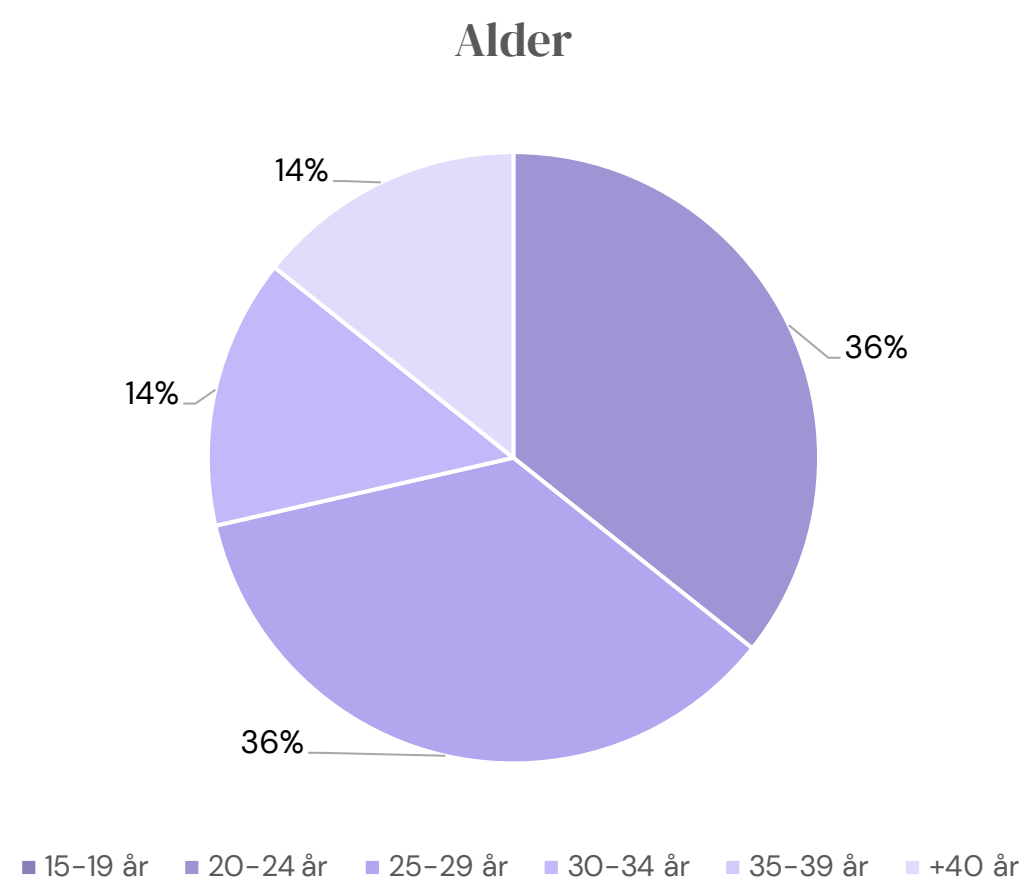

De deltagende elever

207 elever
i spørgeskemaundersøgelsen

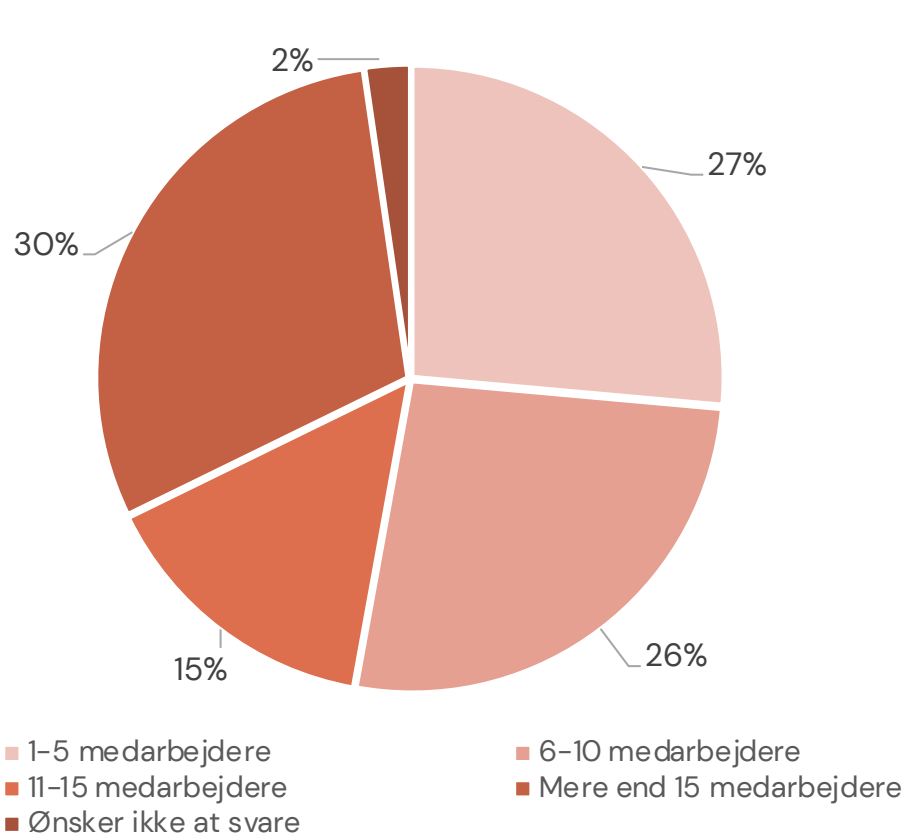
14 elever
i fokusgrupper og interviews

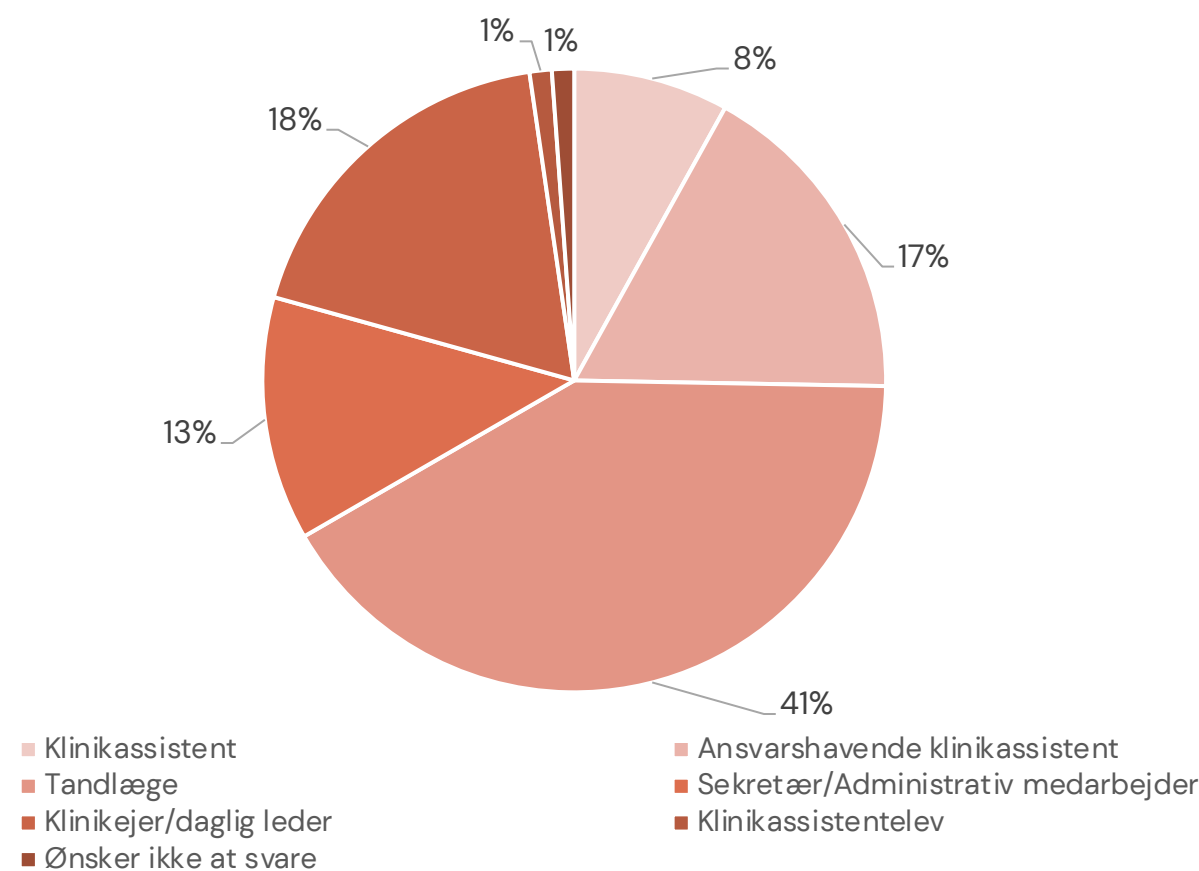
De deltagende klinikker

87 klinikker
i spørgeskemaundersøgelsen

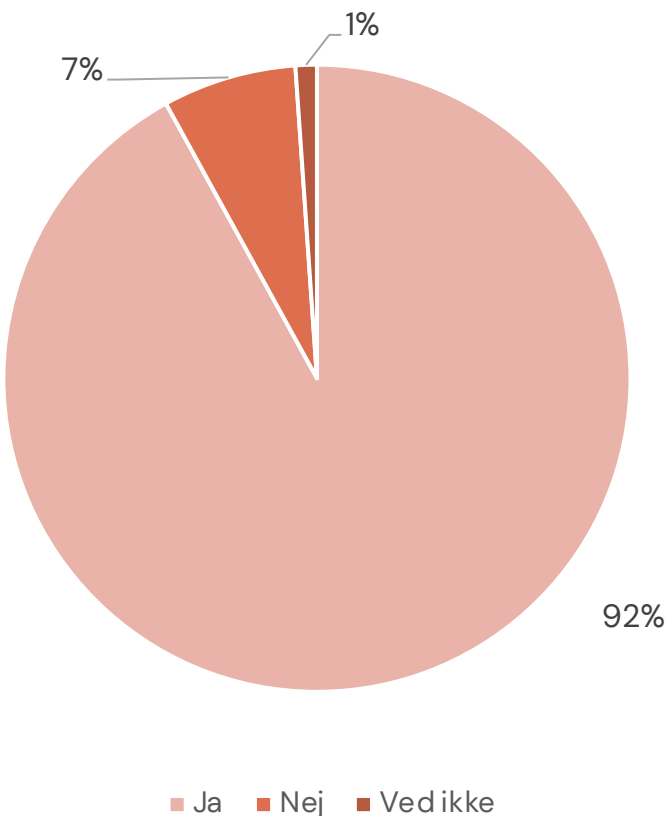
Antal medarbejdere på klinikken

Rolle på klinikken

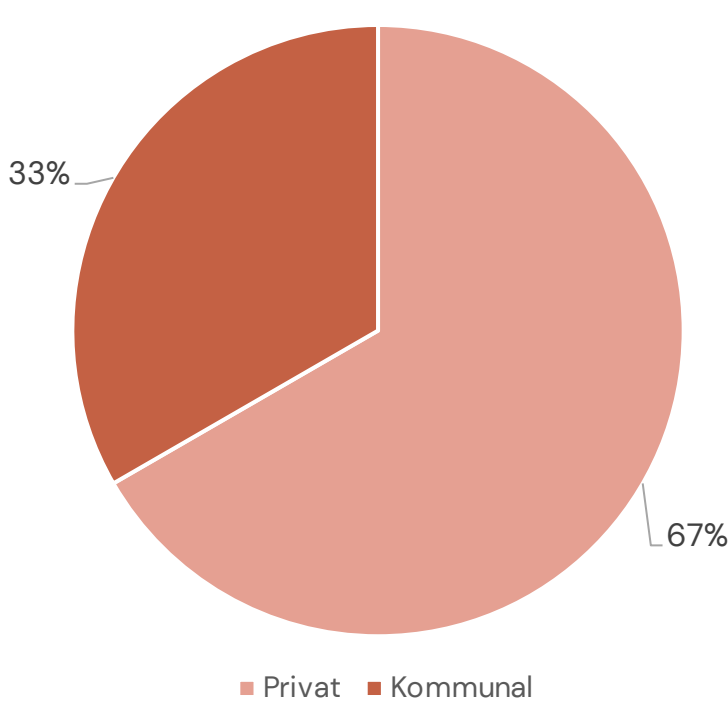

Elever indenfor det seneste år

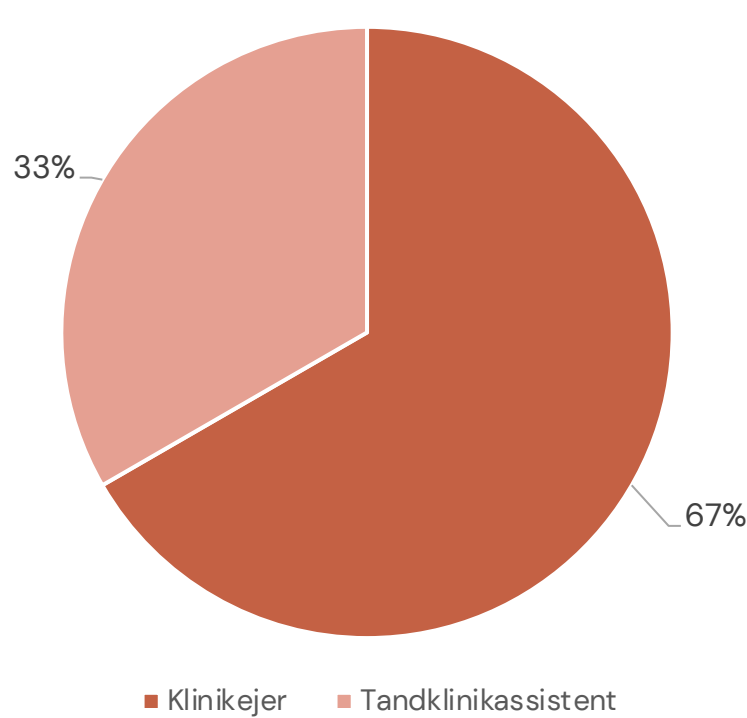

6 klinikker
i interviews og fokusgrupper

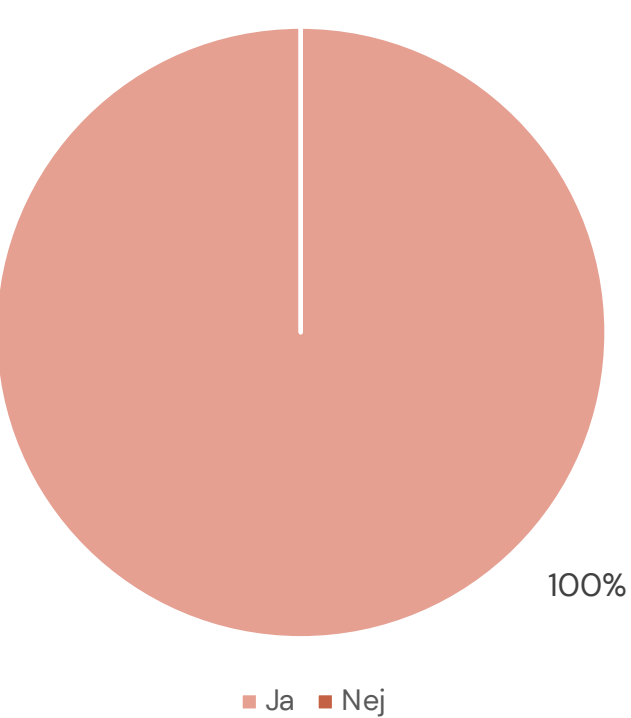
Privat eller kommunal klinik

Rolle på klinikken

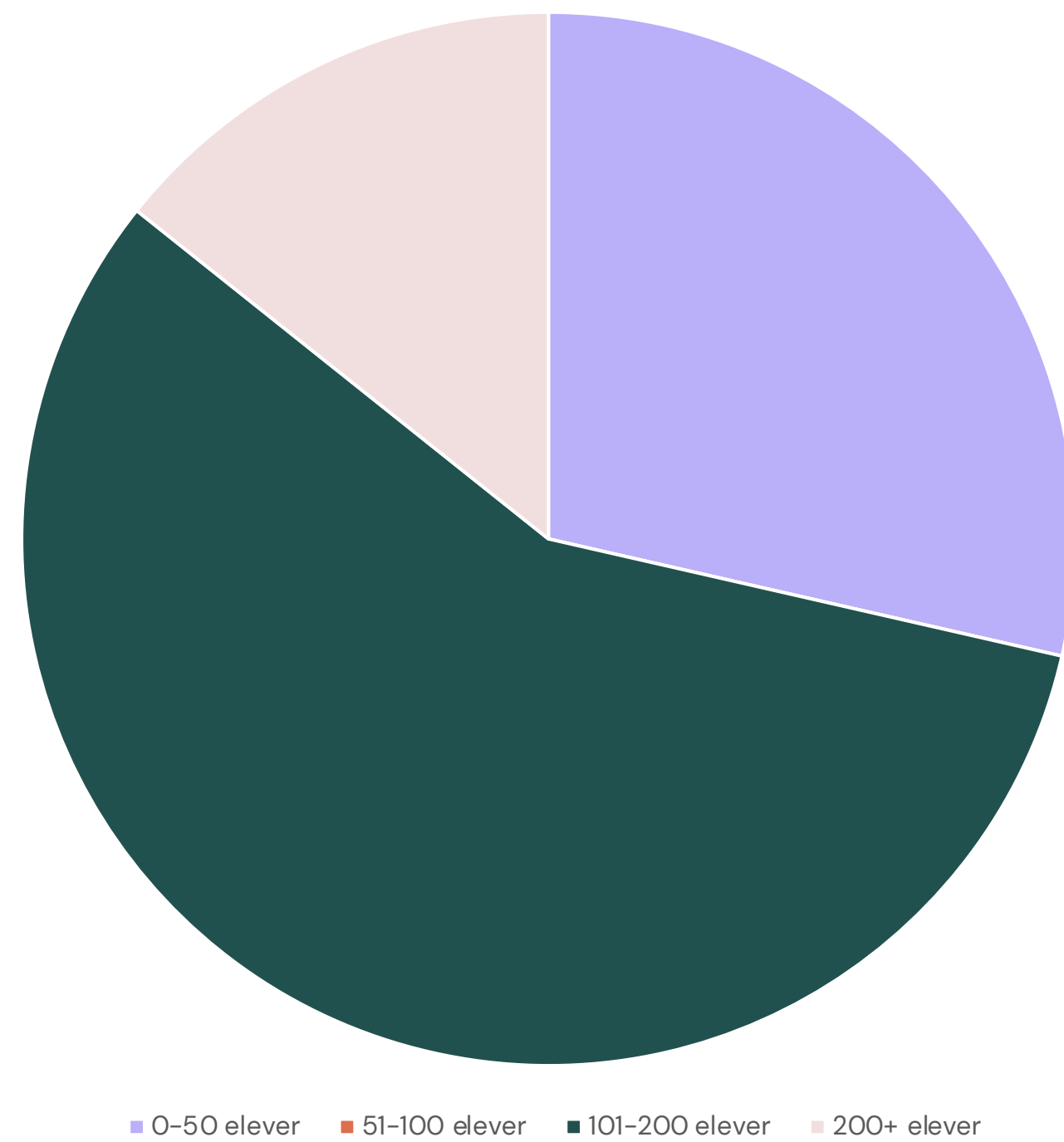
Elever indenfor det seneste år

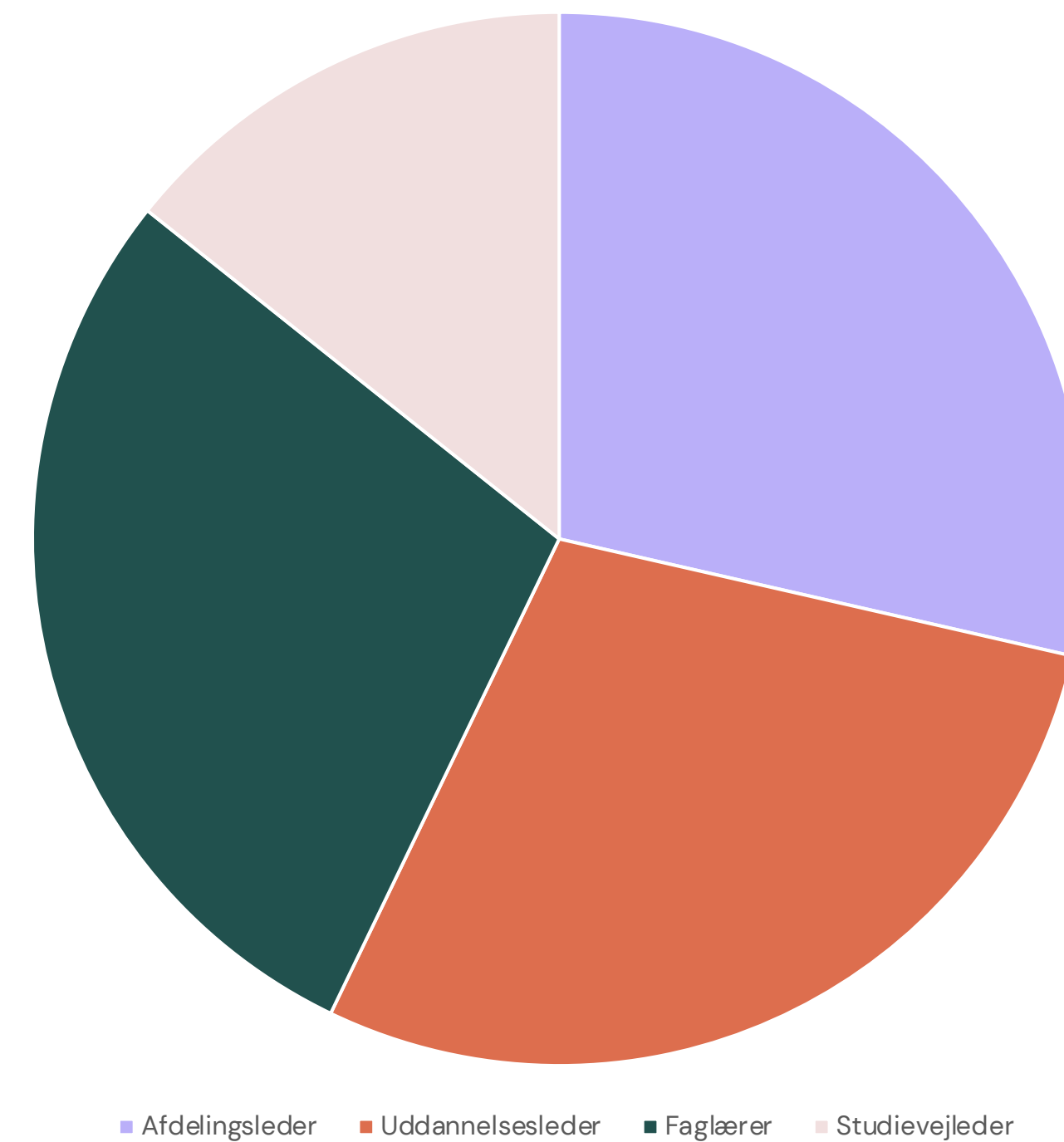
De deltagende skoler

7 skoler
i fokusgrupper

Antal elever på skolen

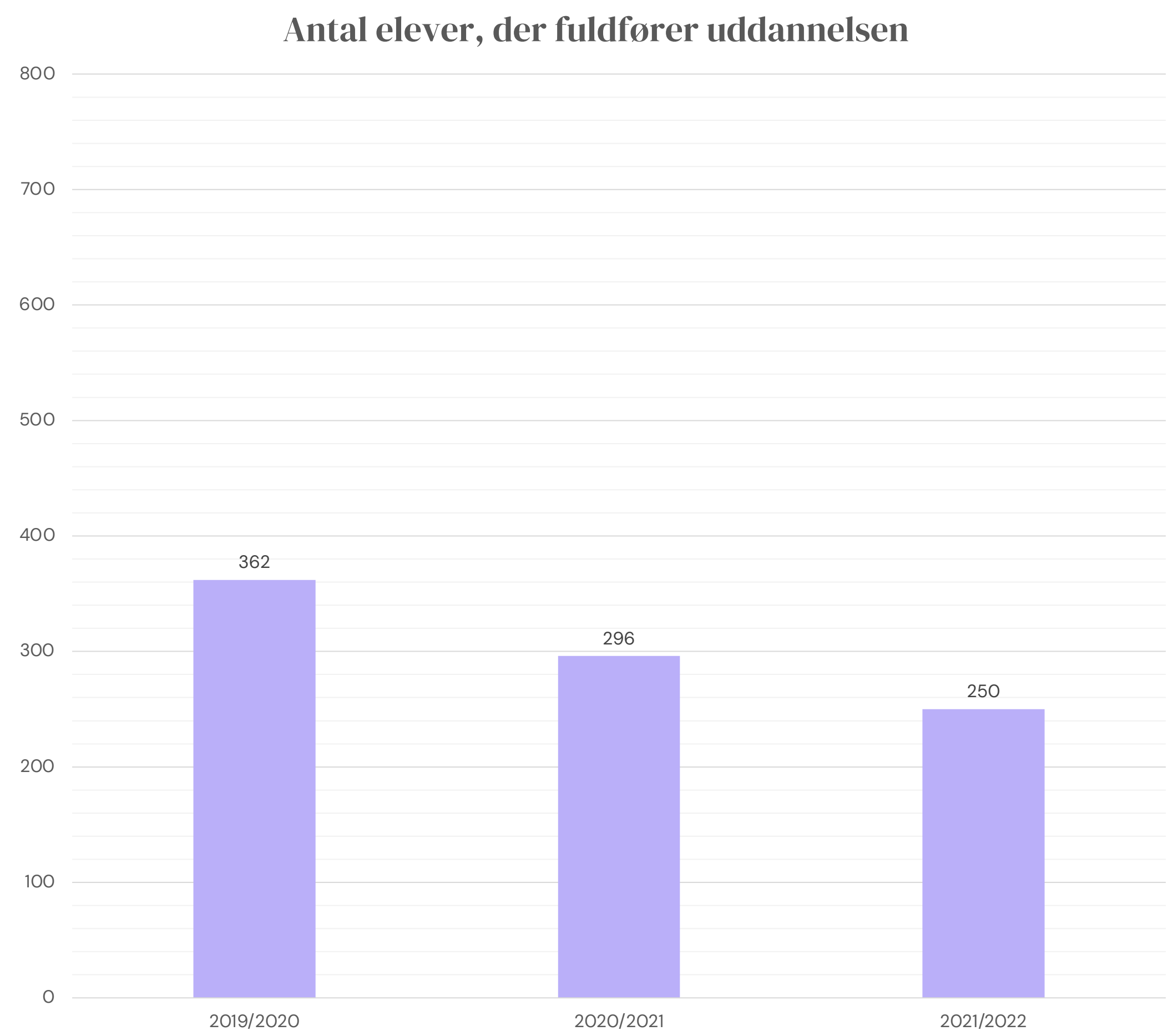
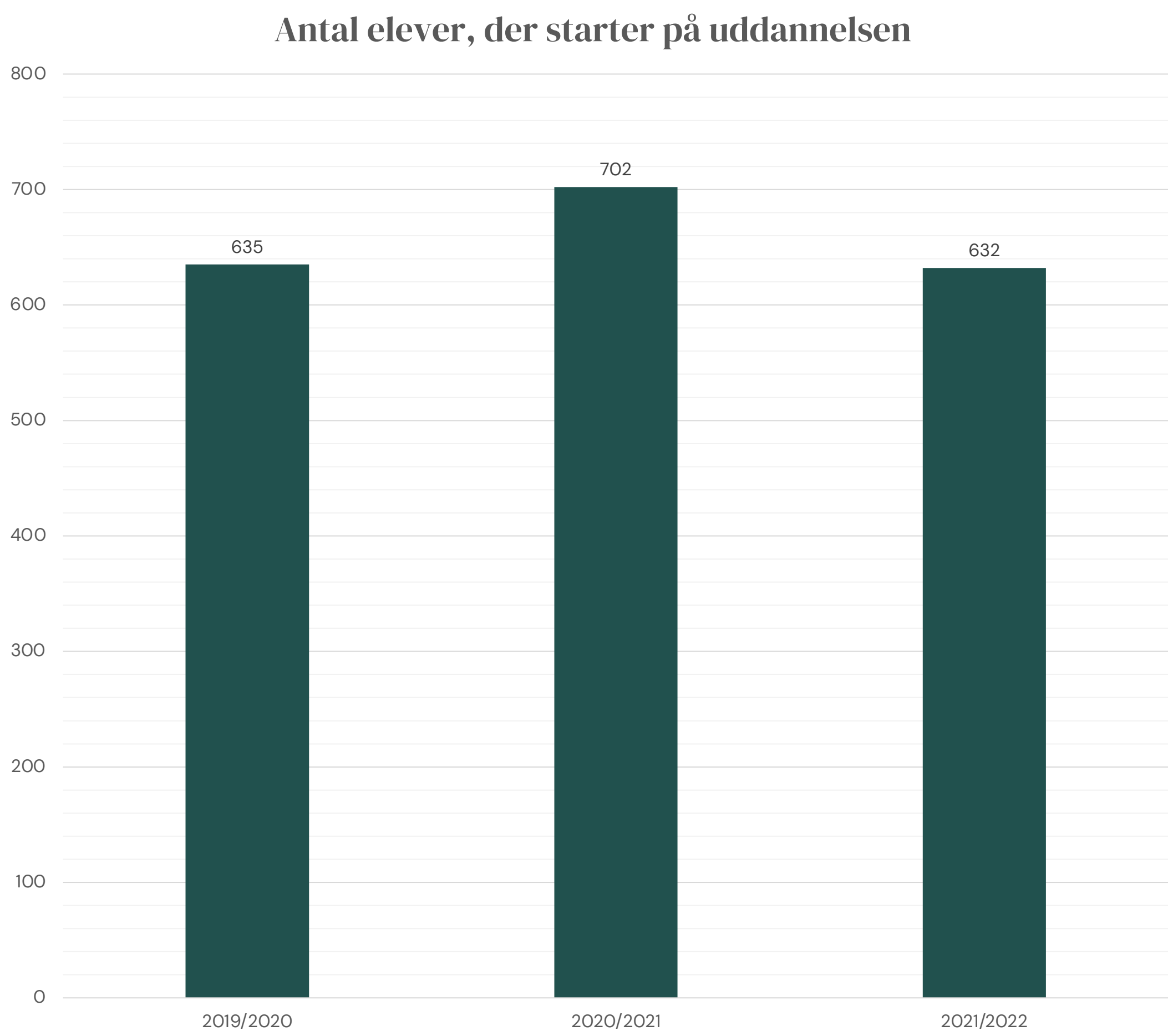

Rolle på skolen

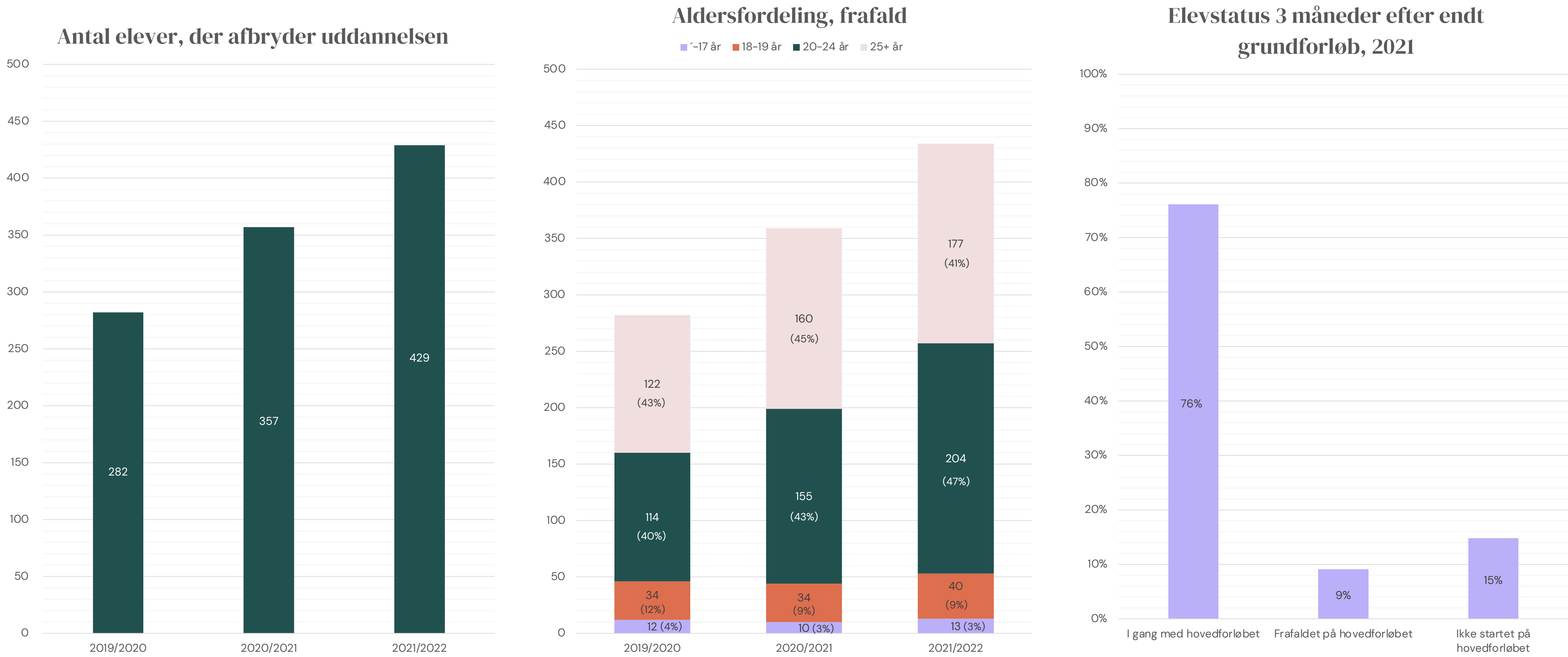

Hvad viser tallene?

Hvor mange elever starter og fuldfører tandklinikassistentuddannelsen hvert år?

Og hvor mange elever afbryder tandklinikassistentuddannelsen hvert år?

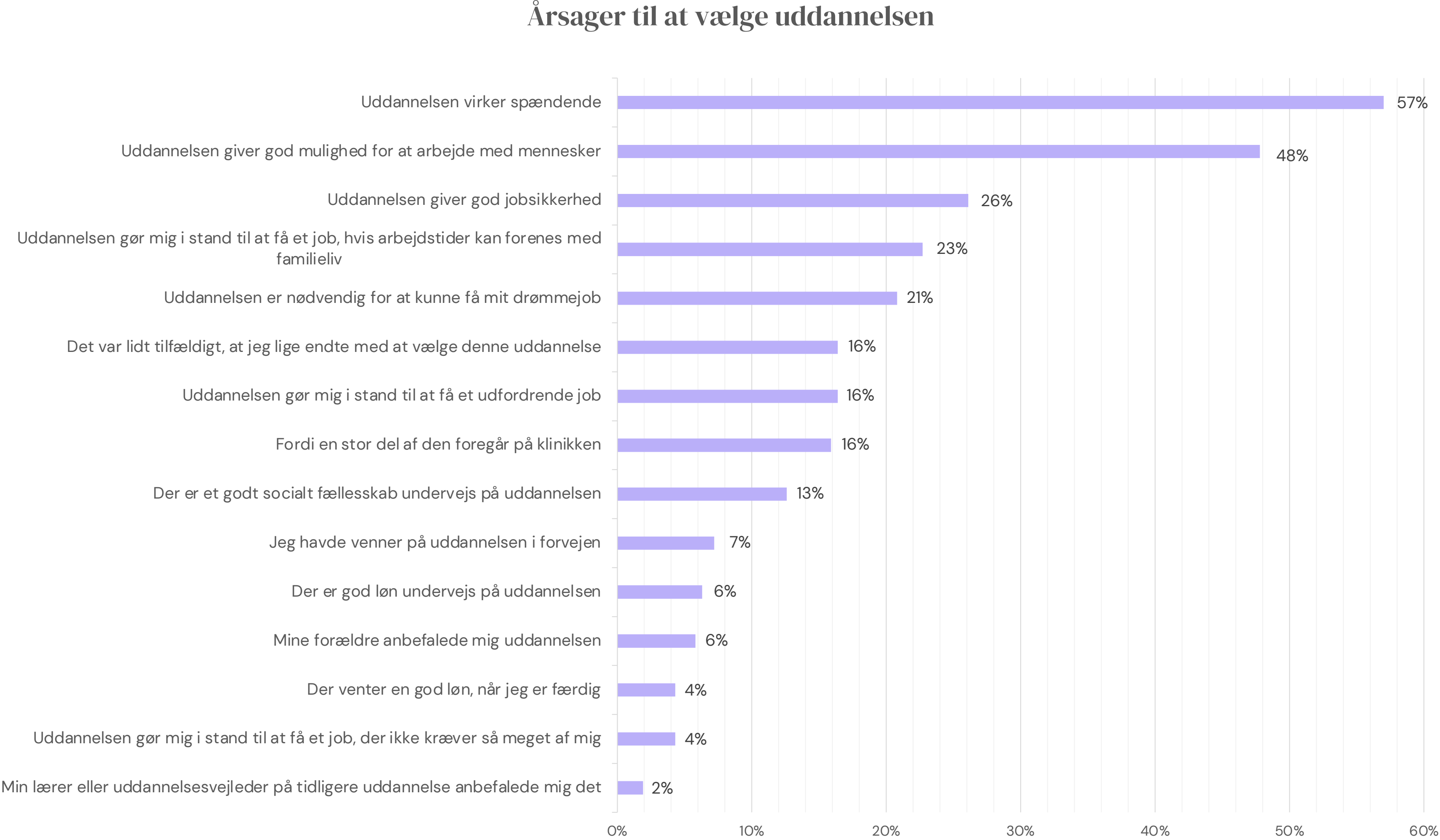

**Hvorfor vælger eleverne
uddannelsen?**

Og hvorfor vælger de den fra igen?

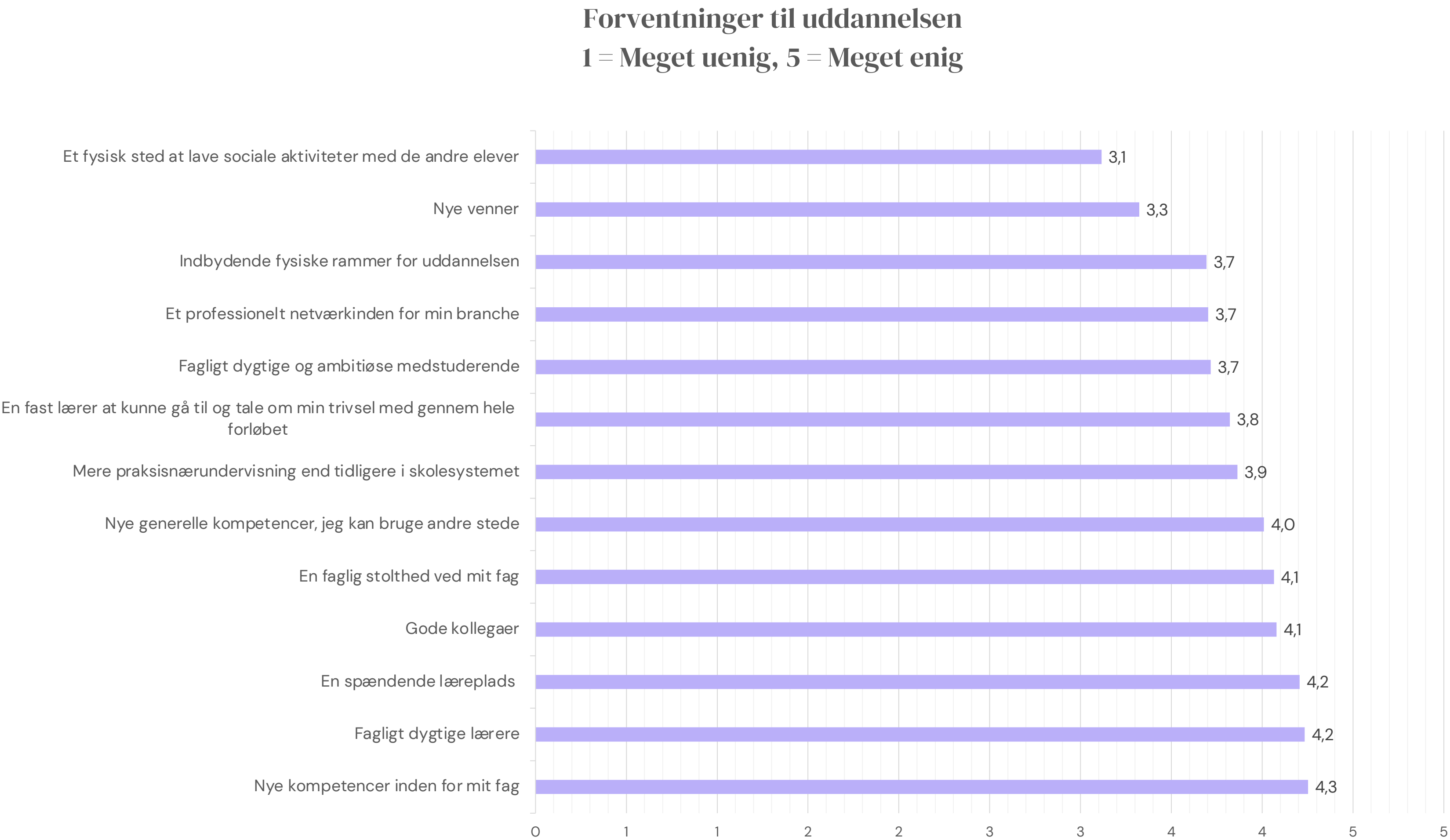
En spændende uddannelse med mennesker, balance og sikkerhed

Diagrammet viser, at størstedelen af eleverne vælger uddannelsen, fordi de synes, den virker spændende, giver mulighed for at arbejde med mennesker og giver god jobsikkerhed. I bunden ser vi eksterne faktorer spille ind, såsom en lærer, vejleder eller forældres indflydelse samt en god løn eller et nemt job.

Og forventningerne er høje

Adspurgte til, hvilke elementer af uddannelsen eleverne havde forventninger til, da de startede, viser diagrammet, at det særligt gjaldt nye kompetencer inden for faget (4,3), dygtige lærere (4,2) og en spændende læreplads (4,2). Derimod havde eleverne ikke de store forventninger til det sociale liv på skolen, både i forhold til nye venner og sociale aktiviteter.

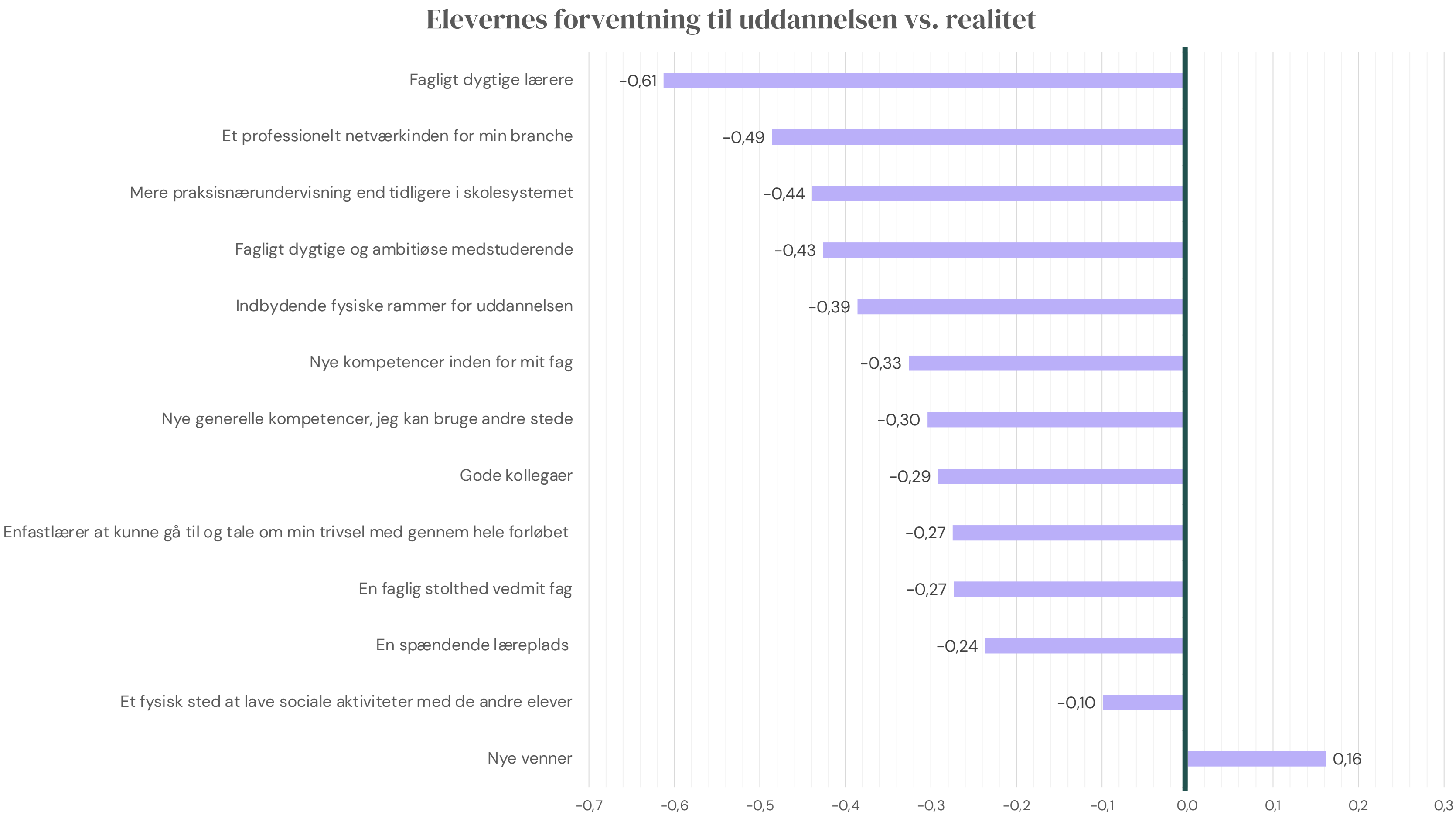

Men det er kun udsigten til nye venner, der overrasker positivt

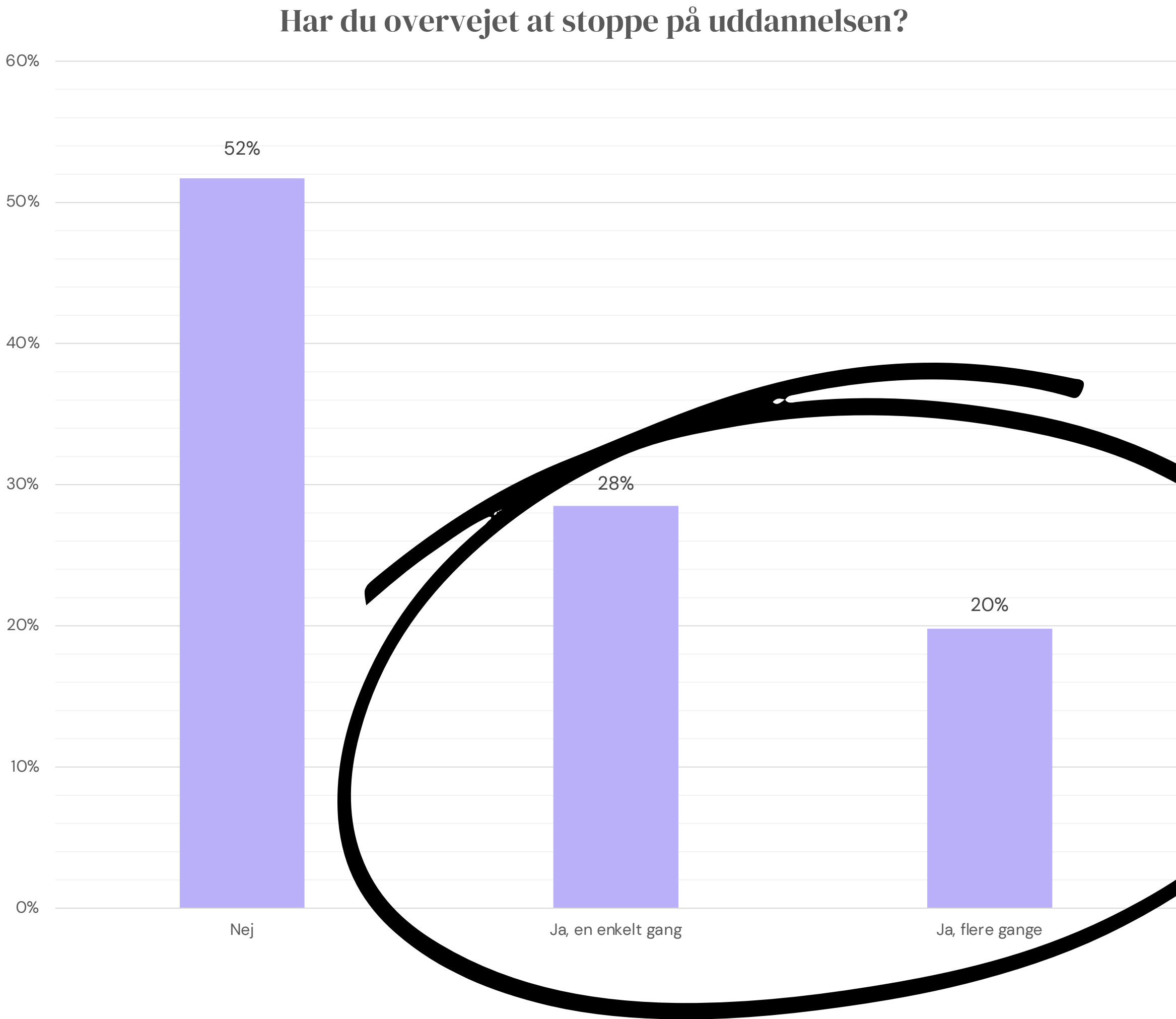
I undersøgelsen skal eleverne vurdere de forventninger, de havde til uddannelsen, inden de startede. De markerer en række udsagn på en skala fra et til fem ud fra deres forventning. På samme måde skal de vurdere, om de har oplevet, at uddannelsen har levet op til de pågældende udsagn, efter de er startet.

Ved at sammenligne de samlede gennemsnitsscorer fra et til fem ved hhv. forventninger og realitet, kan vi se, at alle udsagn – bortset fra at få nye venner – scorer lavere på virkeligheden end forventningen.

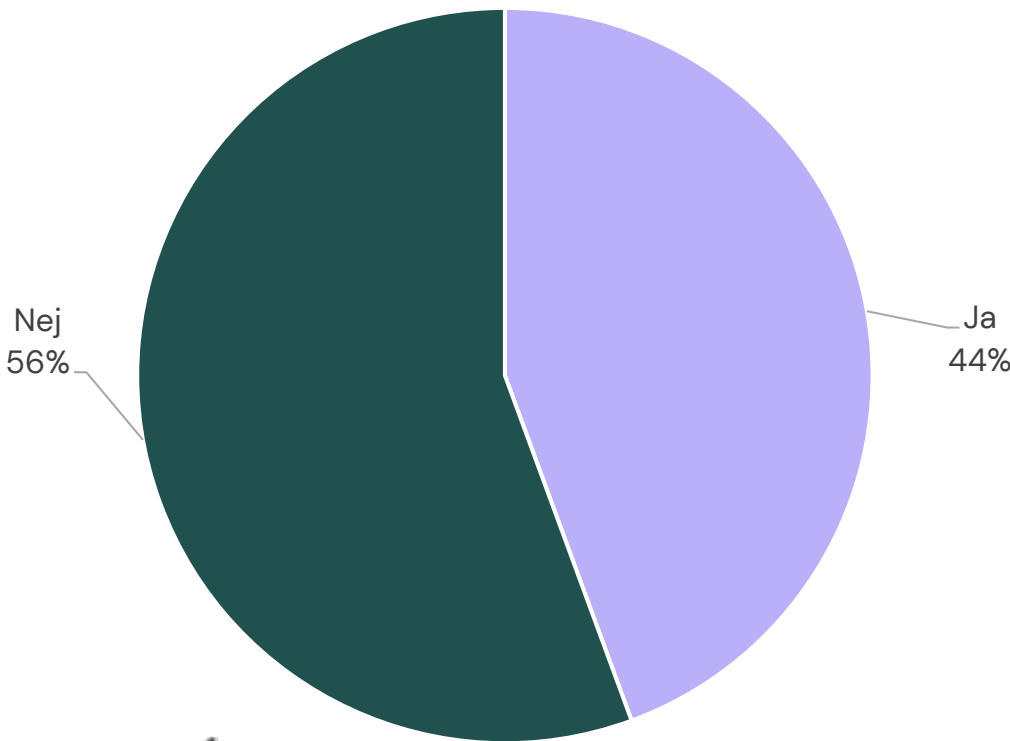
Der er ikke markante forskelle på de enkelte udsagn, men det er alligevel bemærkelsesværdigt, at forventningerne generelt ikke indfries.

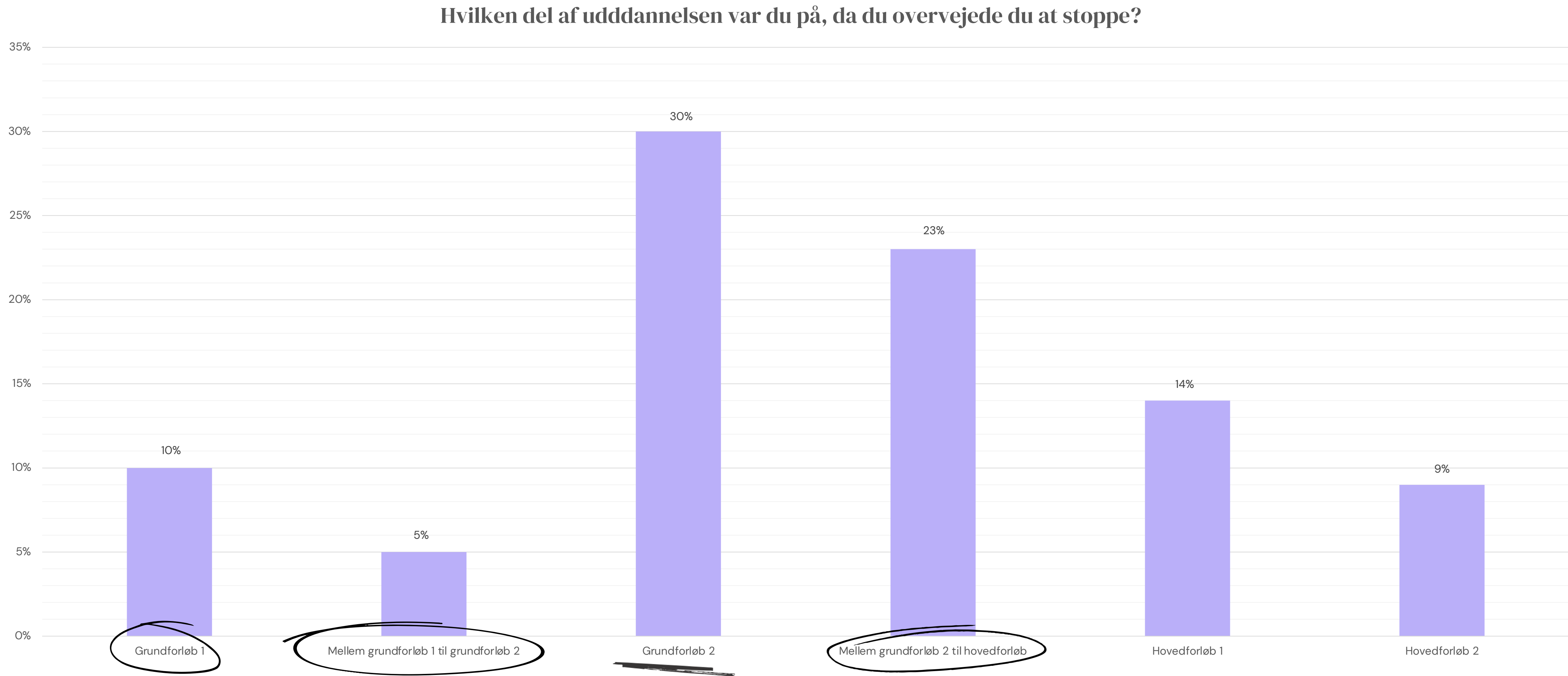
Og næsten halvdelen har overvejet at stoppe, og mange gør det endnu

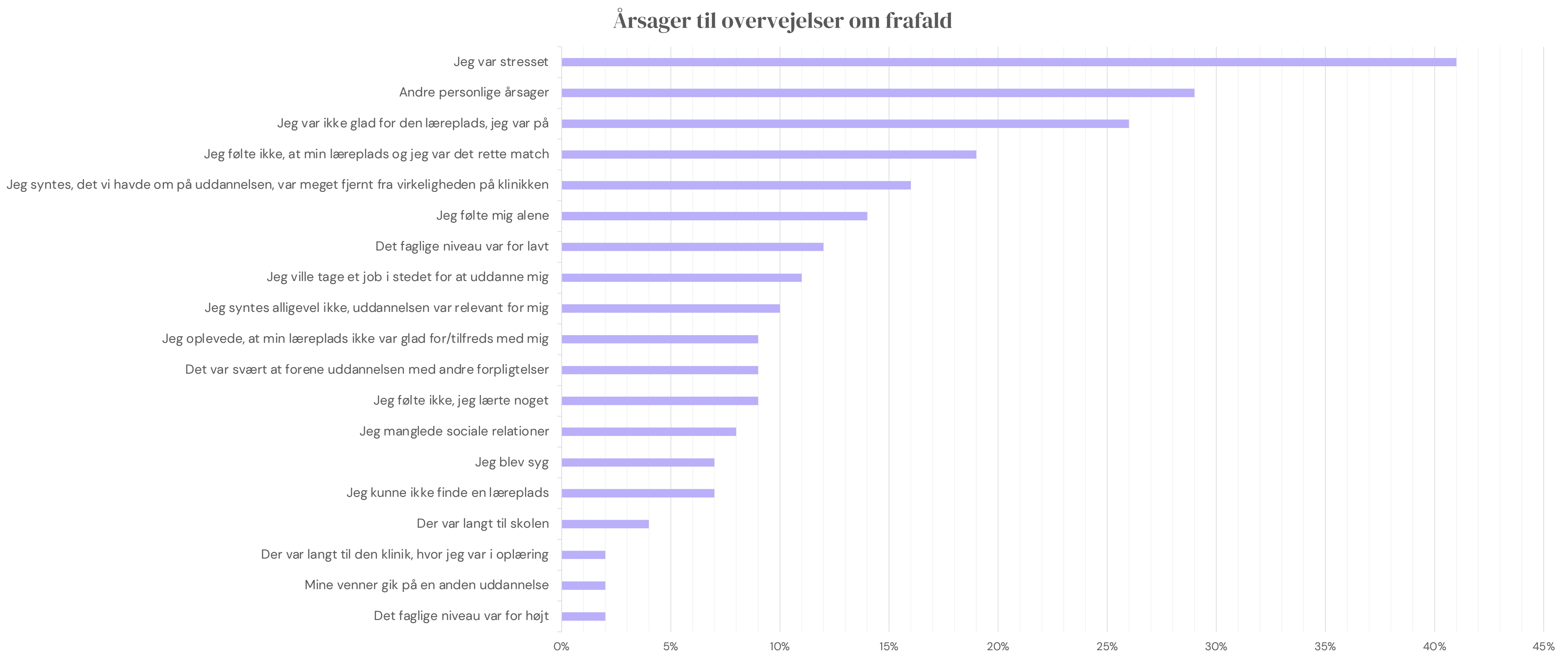
Overvejer du stadig at stoppe?

Langt de fleste overvejer at stoppe inden hovedforløbet

Hvad er grunden til, at de overvejer at stoppe?

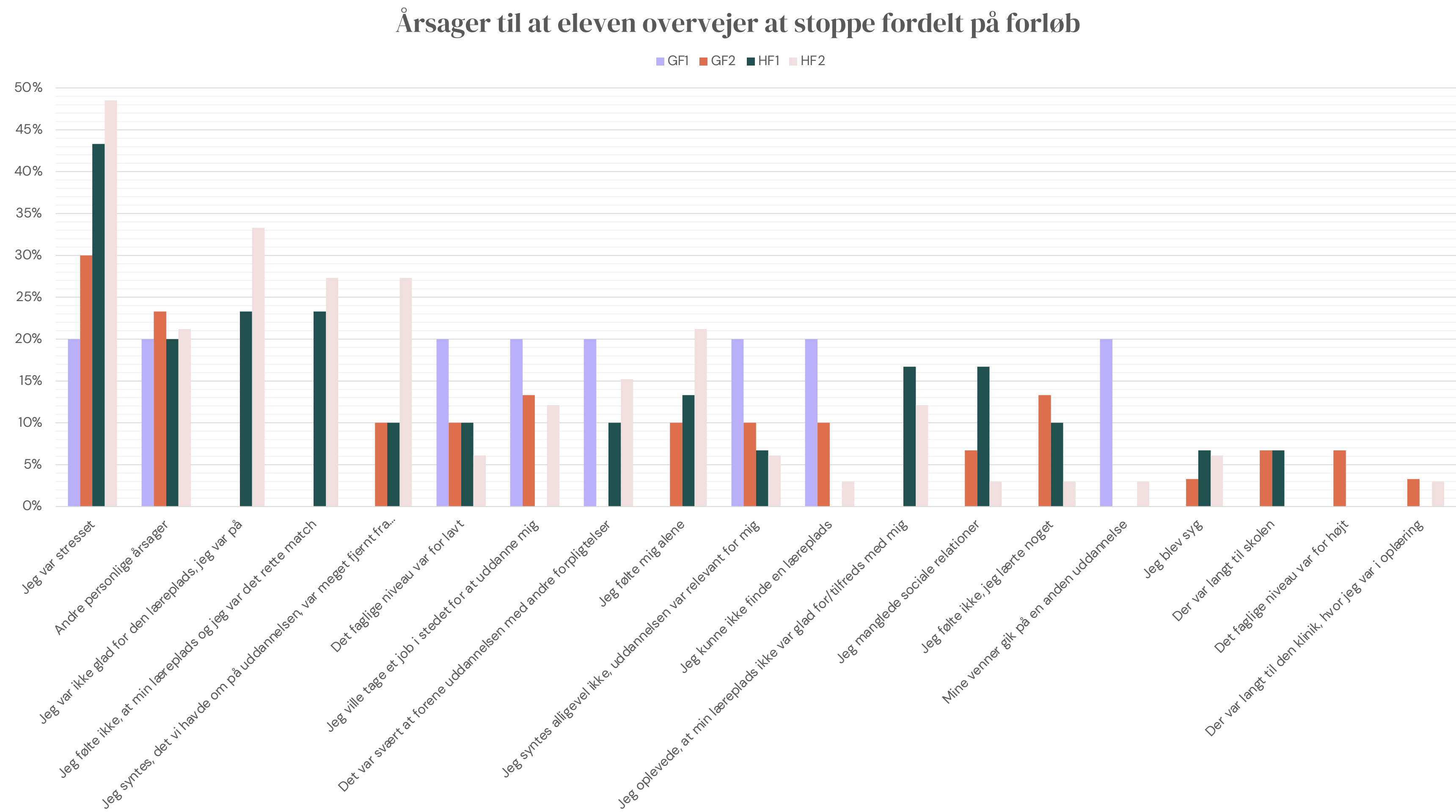

Og er det forskelligt afhængigt af, hvor langt de er på uddannelsen?

Når vi fordeler respondenternes svar på baggrund af, hvor langt på uddannelsen de er, kan vi se, at stress og personlige årsager stadig spiller en rolle i hele perioden fra start til slut. Dog ser vi, at stressniveauet stiger jo længere, man er på uddannelsen.

Eleverne på HF2 synes også i højere grad, at det man lærer på skolen var meget fjernt fra virkeligheden på klinikken.

Faktorer som uddannelsens relevans og mængden af venner betyder mest for frafaldet på GF1.

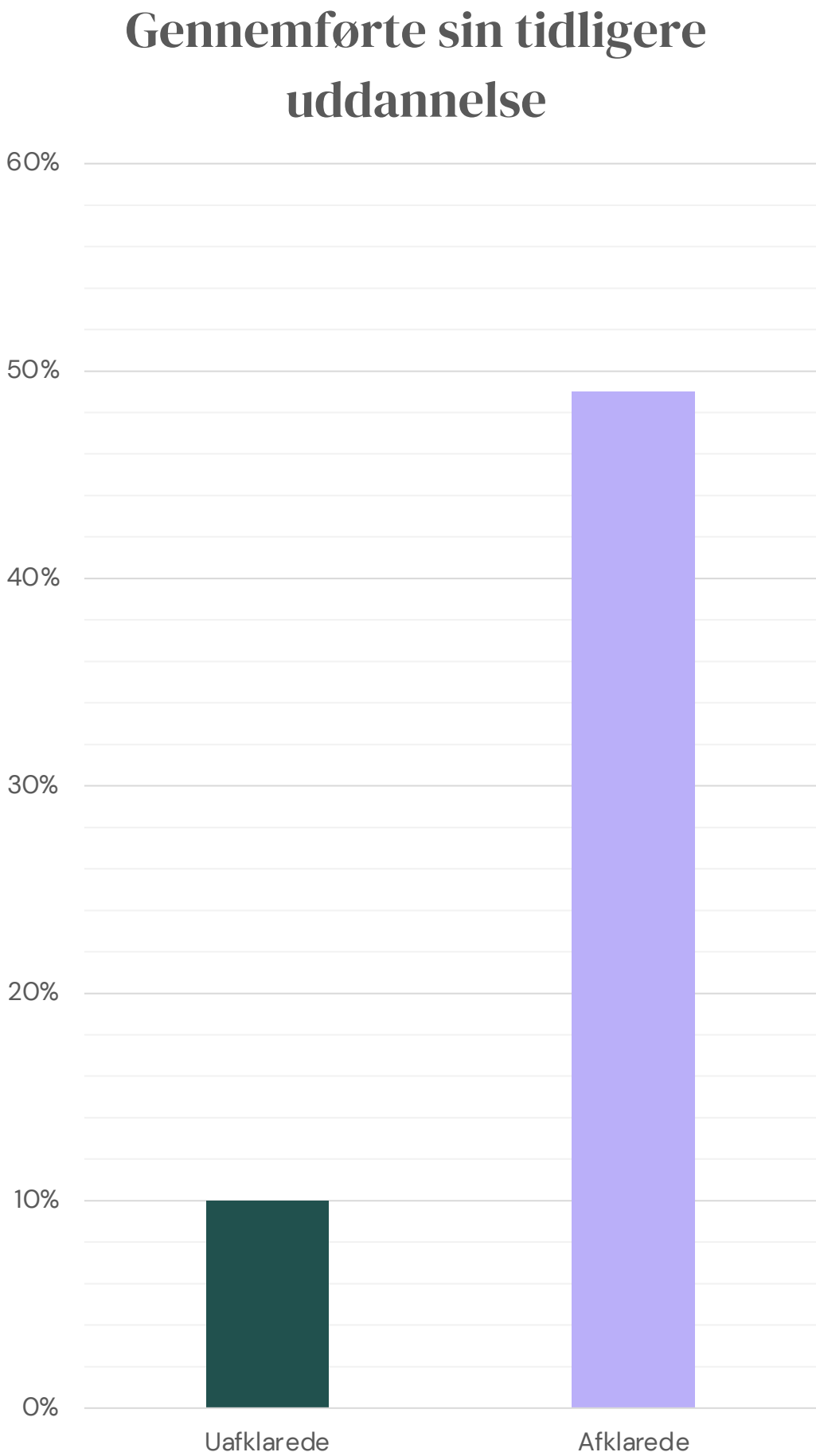
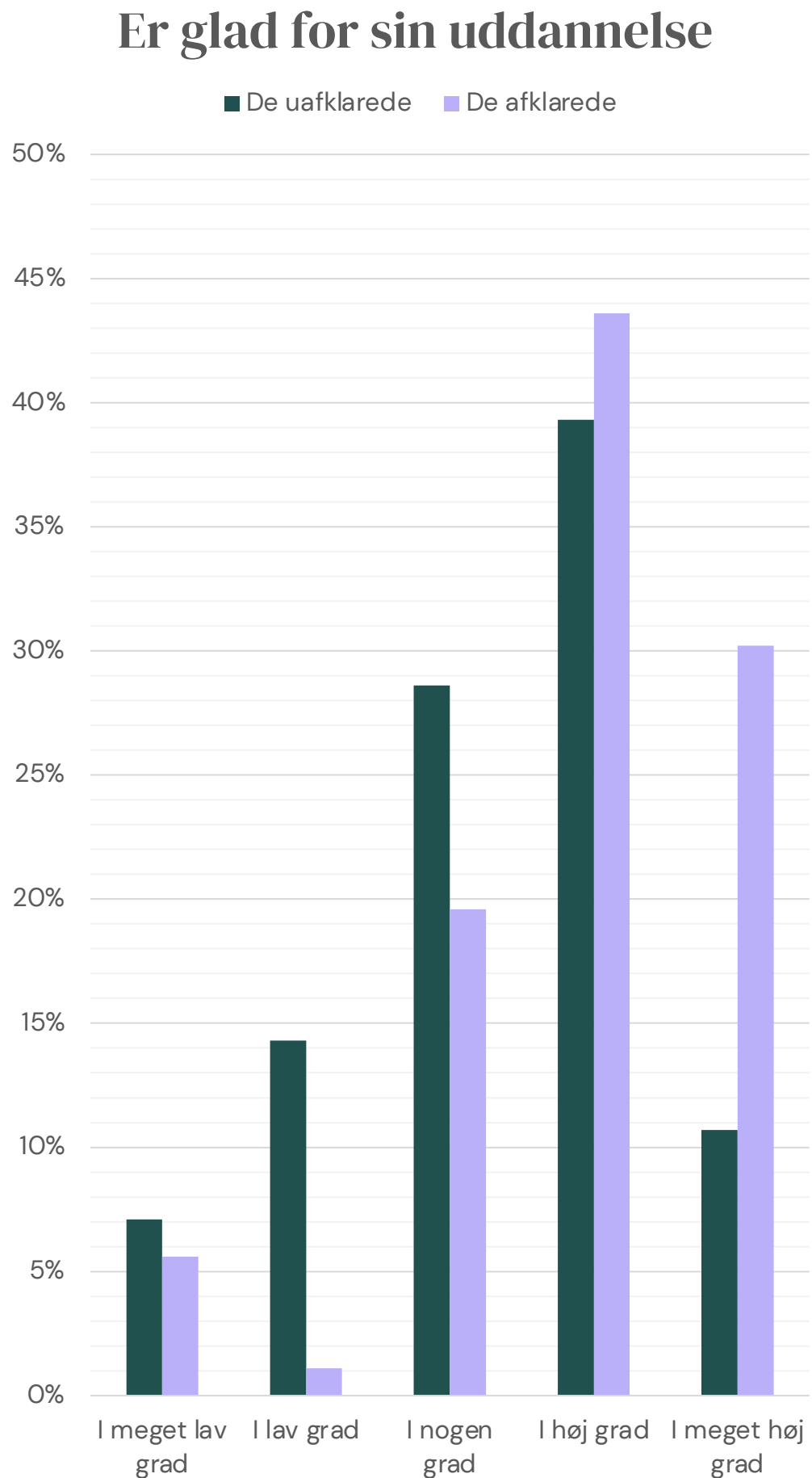
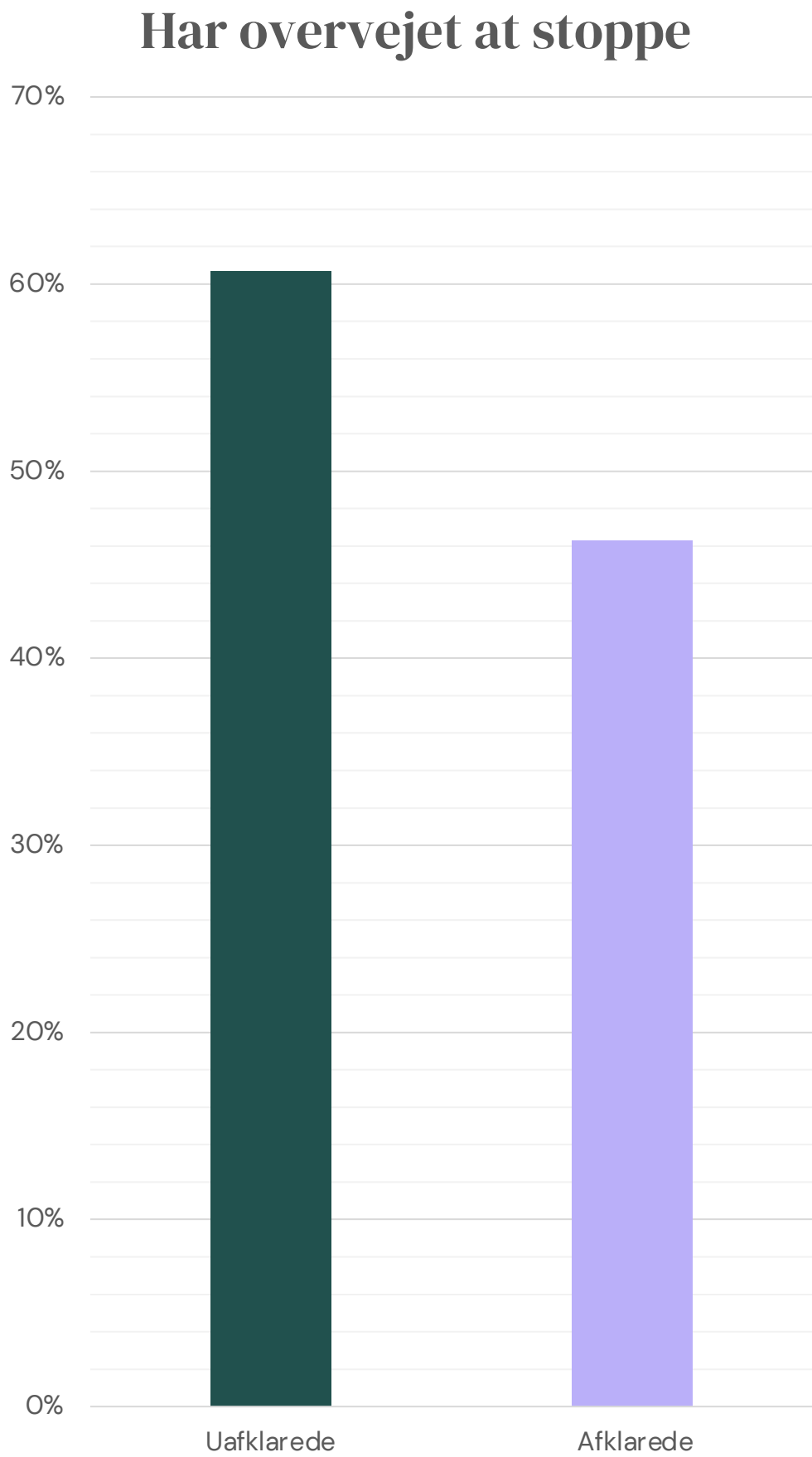

Elevernes afklarethed har også betydning for frafald

Vi ved fra lignende undersøgelser, at risikoen for frafald er langt større blandt elever, der ikke har valgt uddannelsen ud fra deres egen motivation, men som er startet på grund af tilfældigheder, eller fordi forældre eller lærere har anbefalet dem at gøre det.

Det gør sig også gældende for tandklinikassistenteleverne, hvor de såkaldt uafklarede elever i mindre grad er glade for uddannelsen. Der er også en del flere uafklarede elever, som har overvejet at stoppe på uddannelsen sammenlignet med de afklarede elever. Ligeledes er det kun hver tiende af de uafklarede elever, som gennemførte deres tidligere uddannelse.

Omvendt er de afklarede elever – altså dem, som fra start eller undervejs har haft et formål med og ønske om at tage uddannelsen – mindre tilbøjelige til at stoppe. De er i stor grad mere tilfredse med uddannelsen, og næsten halvdelen har fuldført en tidligere uddannelse.

Fem hovedudfordringer, der påvirker frafald

Hovedudfordringer kort fortalt

Frafald er en kompleks størrelse, og ofte er der flere forskellige årsager til, at eleverne i sidste ende vælger at droppe ud af uddannelsen.

Gennem vores undersøgelser og interviews tegnes dog et mønster i de udfordringer, der påvirker elevernes oplevelser og trivsel og dermed også har indflydelse på de bagvedliggende årsager til frafald på uddannelsen.

Disse udfordringer går hver især igen på tværs af respondenter og faggrupper, og de kan samlet set skitseres i fem hovedkategorier.

I det følgende kapitel gennemgår vi hver enkel udfordring og de nøgle-observationer og væsentlige findings, som gør sig gældende.

Udfordring #1

Evnen til at indgå i en professionel sammenhæng

Elevernes personlige forudsætninger går forud for faglige kompetencer.

Udfordring #2

Manglende ensretning øger forvirringen

De mange forskelligartede metoder, fremgangsmåder og tilgange skaber forvirring og inkonsistens.

Udfordring #3

Forskellen på skole og virkelighed

Der er en udbredt oplevelse af, at det, eleverne lærer på skolen, ligger meget langt fra dagligdagen på klinikken.

Udfordring #4

Stress avler stress

Uddannelsens rammer og forløb samt den store travlhed på klinikkerne tilføjer flere ekstra lag af stress til de i forvejen pressede elever.

Udfordring #5

Uddannelsens omdømme

Uddannelsen er lavt respekteret, hvilket både påvirker identiteten, forløbet og elevoptaget.

Udfordring #1
Evnen til at indgå i en
professionel sammenhæng

Alice, klinikejer

En stor del af eleverne er lidt umodne. De er ikke klar over, at de er kommet ud på en arbejdsplads.”

Der er både forventninger og krav til eleverne

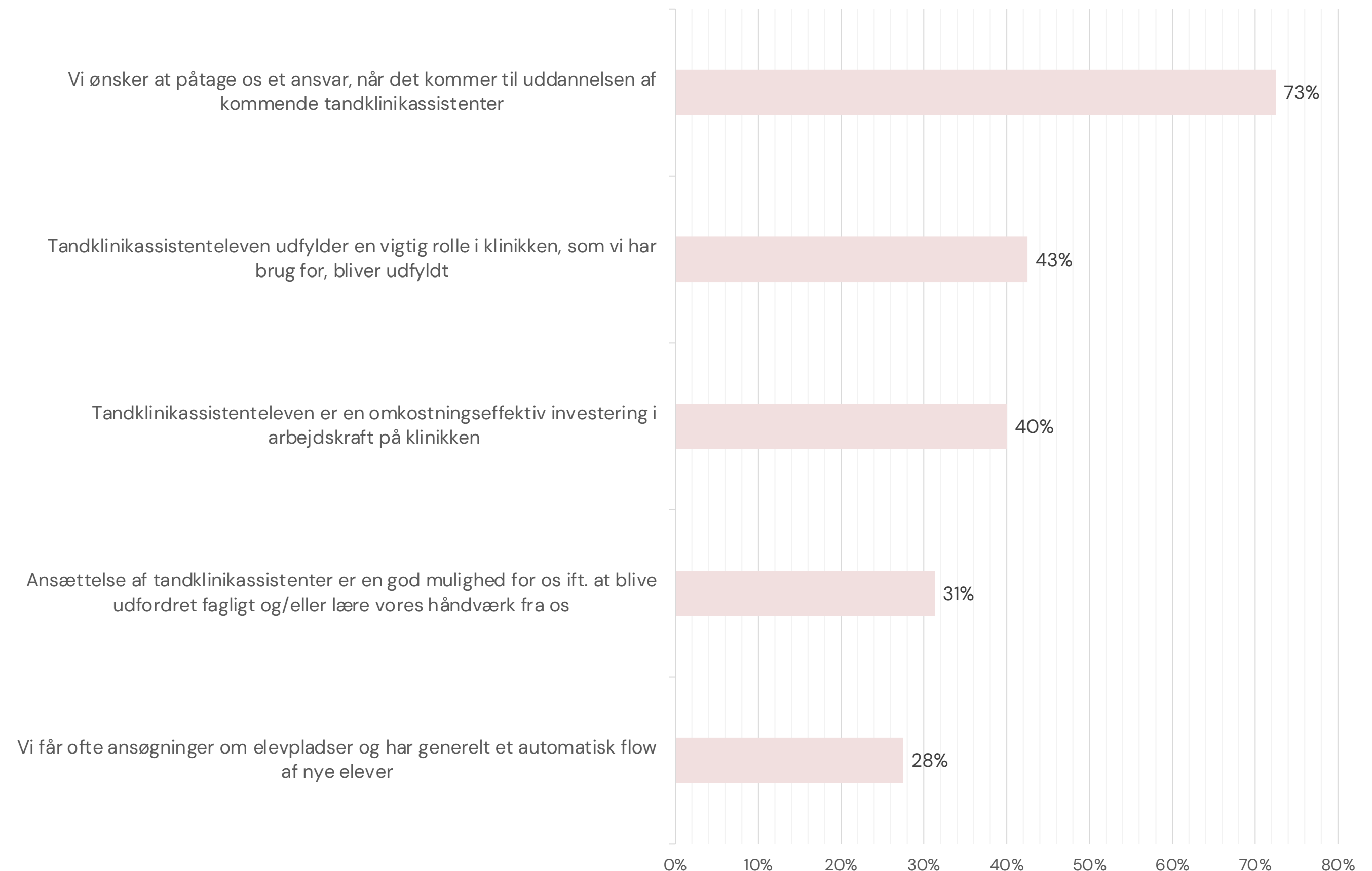
Mange klinikker ser det at have elever som en investering i både klinikkens og branchens fremtid. Det ses tydeligt, når vi spørger ind til dels årsagen til at ansætte elever og dels deres forventninger til eleverne. Næsten tre ud af fire klinikker svarer, at de ønsker at påtage sig et ansvar, når det kommer til uddannelsen af kommende tandklinikassistenter, og næsten halvdelen mener, at eleverne udfylder en vigtig rolle på klinikken.

Men det er ikke blot en envejshandling, for omvendt forventer klinikkerne også, at eleverne til gengæld bidrager og engagerer sig. De skal gøre sig umage, og de skal forstå, at de er på en professionel arbejdsplads.

Og her påpeger både skoler og klinikker, at det kan være en udfordring for de elever, som enten ikke har erhvervserfaring fra tidligere eller har viljen og styrken til at lære det. Og så er vi igen tilbage til indstillingen og til de grundlæggende værdier og forudsætninger for en god elev, som vi kommer nærmere ind på på de følgende sider og afsnit.

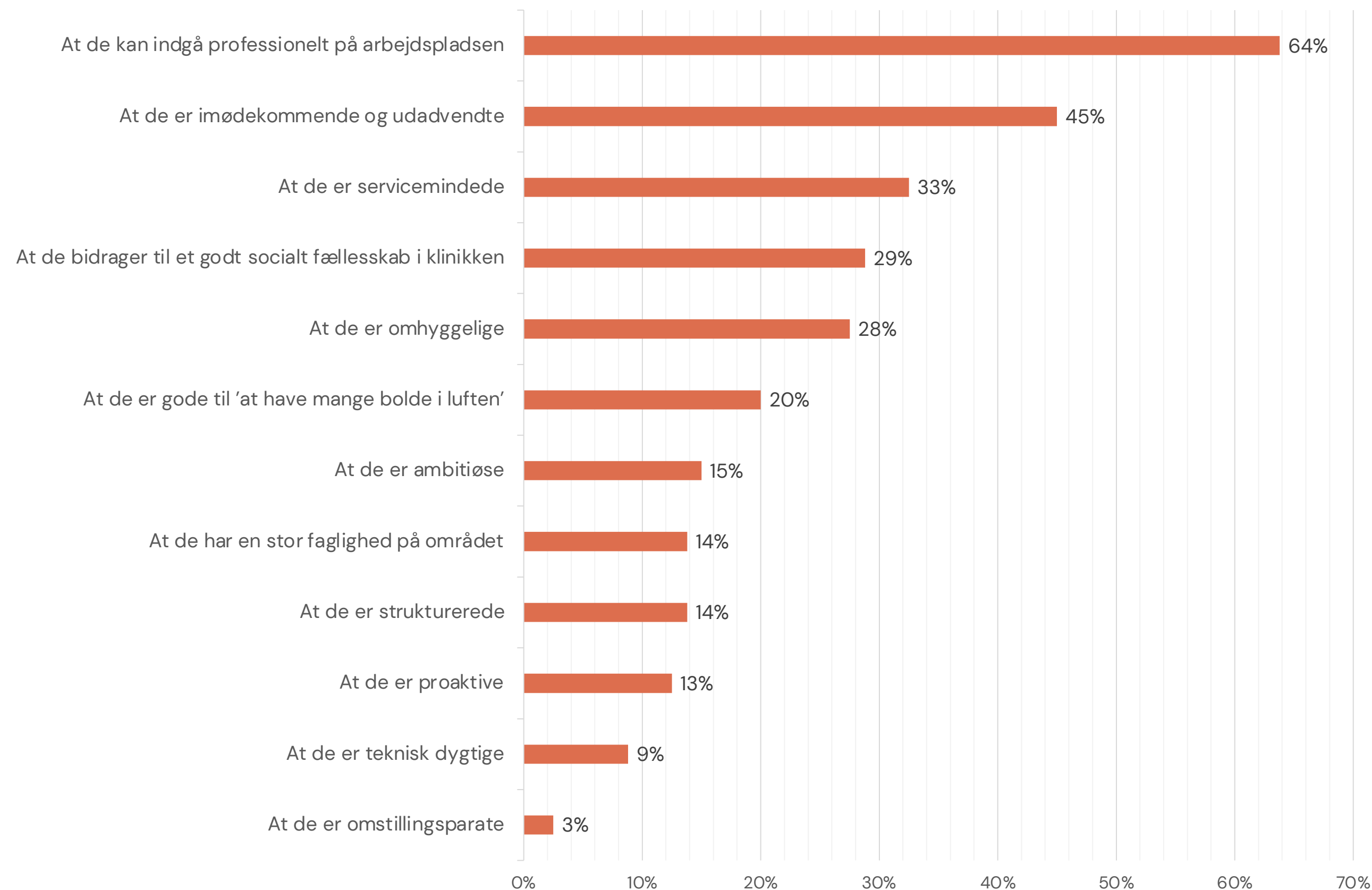
Det er dog værd at bemærke, at der ikke kun ligger altruistiske årsager bag ansættelsen af tandklinikassistentelever. For i mange klinikker – og særligt de mindre af slagsen – er eleverne en essentiel del af at få en travl patientkalender og et klinikbudget til at gå op i en højere enhed. Hele 43% af klinikkerne svarer således i spørgeskemaundersøgelsen, at eleven er en omkostningseffektiv investering i arbejdskraft på klinikken. Det kommer vi nærmere ind på i udfordring tre på side 47.

Hvad er de primære årsager til, at I har, har haft eller fremadrettet ønsker at have elever ansat?

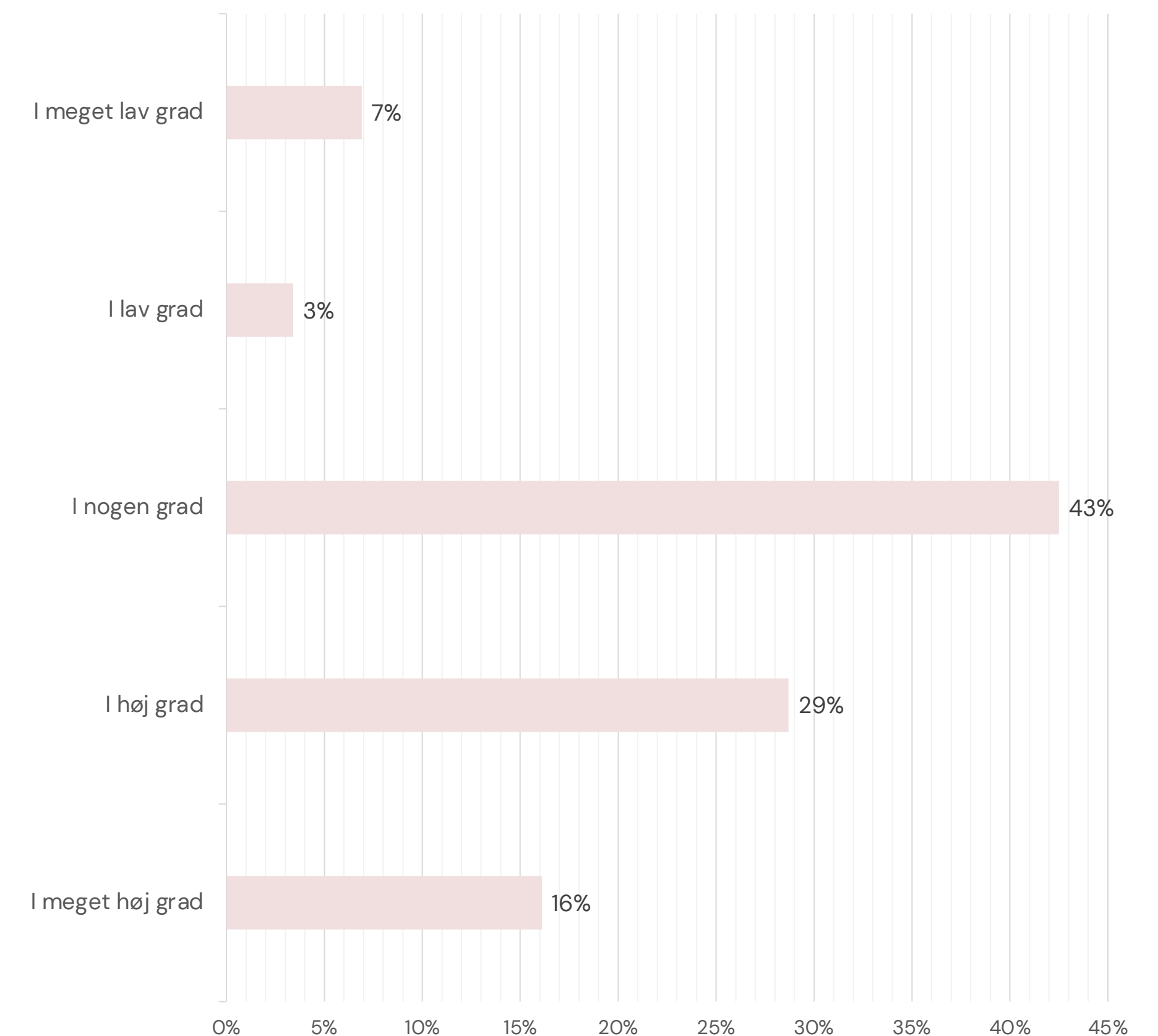

Der er både forventninger og krav til eleverne

Hvilke kompetencer er det vigtigst for klinikken, at tandklinikassistenteleverne besidder?

I hvor høj grad oplever klinikken, at eleven besidder disse kompetencer

Personlighed og professionalisme vejer tungere end faglighed

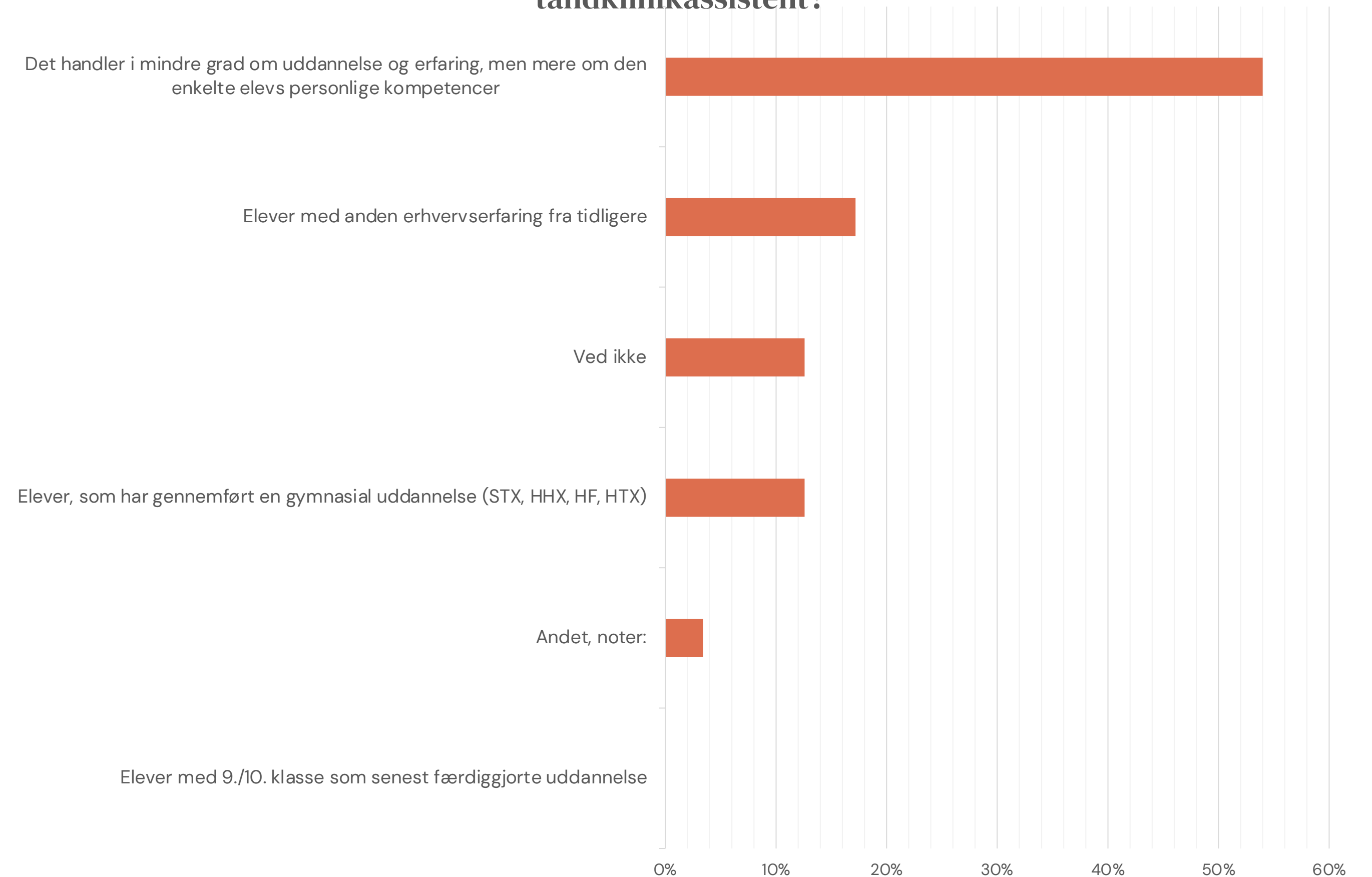
At blive en dygtig tandklinikassistent handler i højere grad om personlighed og engagement end uddannelse, baggrund og erfaring. Langt de fleste klinikrepræsentanter, som vi har talt med, påpeger, at elevens indstilling til at lære faget og begå sig på klinikken er en helt grundlæggende forudsætning. Det afspejles også af spørgeskemaundersøgelsen, hvor over halvdelen af klinikkerne svarer, at det handler mere om den enkelte elevs personlige kompetencer frem for uddannelse og erfaring.

Klinikkerne påpeger, at imødekommenhed, punktlighed og ansvarsbevidsthed er gode værdier at have med sig som tandklinikassistentelev. Ligeledes er en social og smilende attitude fundamental for et godt forløb og en vellykket uddannelse – og ikke mindst karriere.

En tandklinikassistent skal være servicemindet, og så er det ikke så væsentligt, om eleven kommer med en gymnasial eller erhvervsfaglig baggrund. Så længe de er klar på at lære og engagere sig i uddannelsen, klinikken og patienterne, kan de formes på skolen og i klinikkerne.

Og netop det, at eleverne kan formes og dannes i faget, understreges af klinikkerne, som i interviewene påpeger, at det er med til at sikre niveauet og kvaliteten af fremtidens tandklinikassistenter.

Hvilke elever har det bedste udgangspunkt for at blive en dygtig tandklinikassistent?

Mødestabilitet er alfa omega

Når vi taler om professionalisme, er det svært at komme uden om mødestabilitet og punktlighed. Uanset, hvem vi taler med, så nævnes fravær som en barriere, og særligt skolerne er stærkt udfordret her. De ønsker at understøtte klinikkernes behov og krav til eleverne, men mange uddannelsessteder oplever et meget højt fravær blandt store grupper af elever. Det gør det svært at bevare kvaliteten i undervisningen og sikre, at eleverne forberedes bedst muligt til livet på klinikkerne.

Pensum er omfattende og hårdt, og der er ikke meget plads til at sakke bagud. Som en skolerepræsentant påpegede, så er der i forvejen ikke meget skole i løbet af uddannelsen, og derfor er det vigtigt, at eleverne deltager og engagerer sig i undervisningen for at stå bedst muligt rustet til klinikken. Men har man meget fravær – og læser man samtidig ikke op – så bliver det en stor udfordring for mange. Hvor stor en udfordring afhænger af elevens faglige niveau. Der er eksempler på elever med langt over 50% fravær, der stadig klarer sig godt på uddannelsen via deres stærke kompetencer og

forudsætninger, men det er desværre langt fra gældende for alle elever. Derfor mindskes fagligheden som oftest i takt med, at fraværet stiger.

Omvendt hører vi fra mange elever, at de ønsker en langt højere grad af frihed og ansvar i forhold til fravær og deltagelse i timerne. De udfordres og demotiveres af kontrol af deres mødedeltagelse, og de vil gerne behandles som voksne mennesker, der selv kan styre deres kalender. En del elever oplever uddannelsen som mere eller mindre et selvstudie, hvor der ikke er vejledning nok fra lærerne – og det lader ikke til, at de altid har forståelse for lærernes manglende motivation, når eleverne ikke deltager i undervisningen.

Ét er, at elever med meget fravær misser en stor del af undervisningen. Noget andet er, at der bliver stillet endnu højere krav til mødestabilitet, når de kommer ud på klinikkerne. Som på alle andre arbejdspladser regner klinikkerne med eleverne, og så nytter det ikke noget, at eleverne ikke føler samme grad af forpligtelse til at møde op.

Der er allerede fire, der er droppet ud. Nogle af de årsager, som jeg har hørt, er, at det er, fordi man bliver behandlet som et barn, og man havde for meget fravær. Man må ikke selv styre fravær, og der er for meget fokus på fravær. Det er min største stressfaktor på skolen.”

Asta, 20 år, elev på GF2

Vi oplever også, at eleverne ikke har mødedisciplin. Vi håbede, at skolen fik frasorteret dem med højt fravær, som ikke kunne lide blod etc., men det sker ikke altid. Vi troede også, at den motiverende samtale inden start kunne luge ud i denne type elever.”

Camilla, klinikassistent

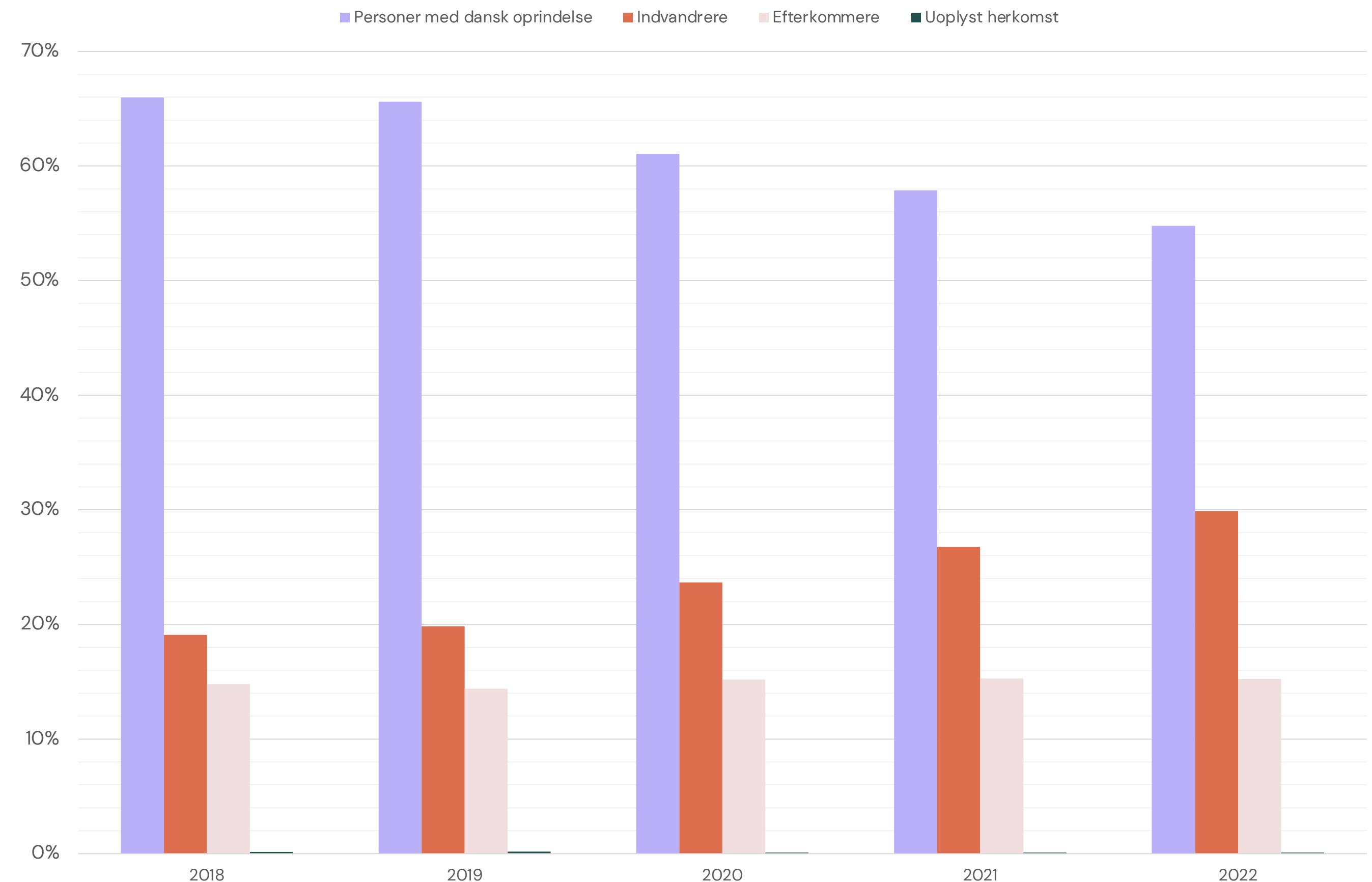
Sproglige og kulturelle barrierer kan være en udfordring

Tandklinikassistentuddannelsen har en ganske høj andel af elever med anden etnisk herkomst end dansk, og i 2022 var 35% af eleverne enten indvandrere eller efterkommere. Det betyder, at der for nogle elever kan være sproglige og/eller kulturelle barrierer, som er med til at øge udfordringerne ved uddannelsen, og som dermed øger risikoen for frafald blandt denne gruppe af elever.

Først og fremmest er det for mange klinikker en forudsætning, at eleverne kan tale, læse og skrive dansk. Det gælder både i forhold til det interne samarbejde og socialisering på klinikken, men i særdeleshed i forhold til journalisering, det praktiske arbejde og dialogen med patienterne. Derudover kræver langt den største del af skolernes undervisningsmateriale dansk kundskaber på et vist niveau, og selvom eleverne skal have mindst 2,0 i gennemsnitskarakter i dansk, oplever mange skoler og klinikker, at en del elever ikke besidder de krævede sproglige kompetencer.

Desuden kræver uddannelsen, at der blandt eleverne er en forståelse for, at tandklinikassistentuddannelsen er et sundhedsfagligt fag, og at der derfor er helt konkrete og ufravigelige krav, hvad angår hygiejne og en tæt fysisk kontakt. Hvor nogle klinikker og skoler ikke ser den store udfordring ved dette og har fine løsninger herpå, er det en større udfordring for andre. Og det gælder ikke kun for elever med anden etnisk herkomst end dansk.

Elever fordelt på herkomst

Kilde: Danmarks Statistik

Sproglige og kulturelle barrierer kan være en udfordring

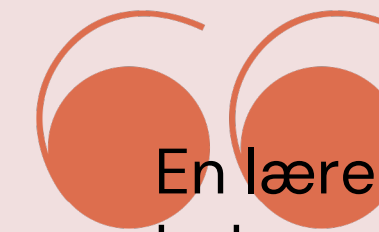
Min elev er dygtig og lærer hurtigt, men hendes danskkundskaber er ikke særlig gode. Jeg havde dog ikke andre valg. Så jeg har givet hende en app, hvor hun kan lære dansk, og ellers skal hun se TV, høre radio og tale dansk med dem derhjemme.”

Reza, klinikejer

Vi oplever også, at eleverne stiller andre krav. Det er ikke alt, de vil, og fx er det ikke alle, der vil kigge ind i munden på hinanden. Eleverne har en meget klar mening om mange ting.”

Jane, uddannelsesleder

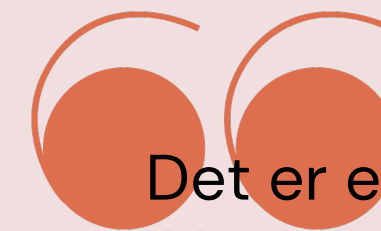
En lærer sagde til mig: ”Du taler babysprog, jeg kan ikke se dig som tandklinikassistent...””

Sana, 22 år, stoppede efter GF2

Vi laver optagelsessamtaler med alle, og vi vurderer, om de kan klare det sprogligt. Men det er ikke alle, der kan opfylde det, når det kommer til stykket.”

Lisa, uddannelsesleder

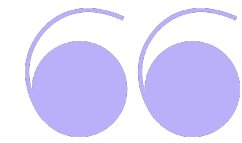
Det er et problem, hvis de ikke kan dansk, for de skal tale med patienterne og skrive journal på dansk.”

Alice, klinikejer

Udfordring #2

Manglende ensretning øger forvirringen

Nathalie, 34 år
elev i mesterlære

*Der er stor forskel på, hvad
man lærer i skolen – og det man
dermed skal sige til eksamen –
og hvordan man så gør det i
hverdagen på klinikken. Det er
helt anderledes.”*

Én behandling – ‘tusind metoder’

Når man spørger eleverne ind til undervisningen, og hvad de her oplever af positive og negative ting, er et af de største kritikpunkter den manglende sammenhæng i måden, man underviser på. Eleverne føler sig forvirrede af, at der ofte ikke er ét facit, og at metoden, der undervises i, afhænger meget af den enkelte lærer.

Eleverne bliver, ifølge dem selv, undervist i forskellige metoder med nye fremgangsmåder alt efter, hvilken lærer der underviser dem. Det skaber forvirring og inkonsistens, der kan være skyld i en følelse af stress. Særligt ved eksamen, der i forvejen bekymrer eleven, afhænger den metode, de skal vurderes på, af den enkelte eksaminator – og i mindre grad af, om de kan forstå, hvorfor de gør, som de gør. Med det sagt er det ifølge klinikejerne vigtigt, at eleverne undervises i flere forskellige metoder, da ingen tandlæger arbejder ens. Det tyder på, at eleverne mangler overensstemmelse i undervisningen og i kommunikationen fra lærernes side.

Én ting er, at de skal lære forskellige fremgangsmåder, men noget andet er, at de oplever, at deres lærere ligeledes er forvirrede omkring metoderne. Eleverne savner derfor ensretning og en tydeligere linje fra undervisningsteamet.

For når eleverne kommer ud på klinikken, møder de atter nye metoder og tilgange, de ikke er blevet undervist i på skolen, hvilket igen giver dem et element af stress, som de skal bekymre sig om. Klinikkerne har ikke krav til særlige metoder, da det vigtigste for dem er, at eleverne kan tilpasse sig den specifikke tandlæge, og at de forstår, hvorfor de gør, som de gør.

Jeg har ikke oplevet, at mine lærere har skændtes, men jeg har oplevet at få forskellige svar og meninger, så man bliver i tvivl om, hvad der er rigtigt. Der bør lærerne forventningsafstemme internt.”

Signe, 24 år, elev i mesterlære

Særligt på GF er det svært for eleverne, at der ikke altid er ét facit. Ude på klinikkerne er der ofte forskellige måder, afhængig af hvilken tandlæge de arbejder sammen med den pågældende dag.”

Jane, uddannelsesleder

Man skulle huske, hvem læreren var og hvilke metoder og retninger, de ville have, når man skulle til eksamen. Ellers ville man jo få en dårlig karakter.”

Susan, 29 år, elev på hovedforløbet

Ofte er lærerne også uenige indbyrdes i metoder og behandlinger – og skændes også indirekte med hinanden foran os – så det er svært at vide, hvad der er det rigtige at gøre.”

Amira, 21 år, elev på hovedforløbet

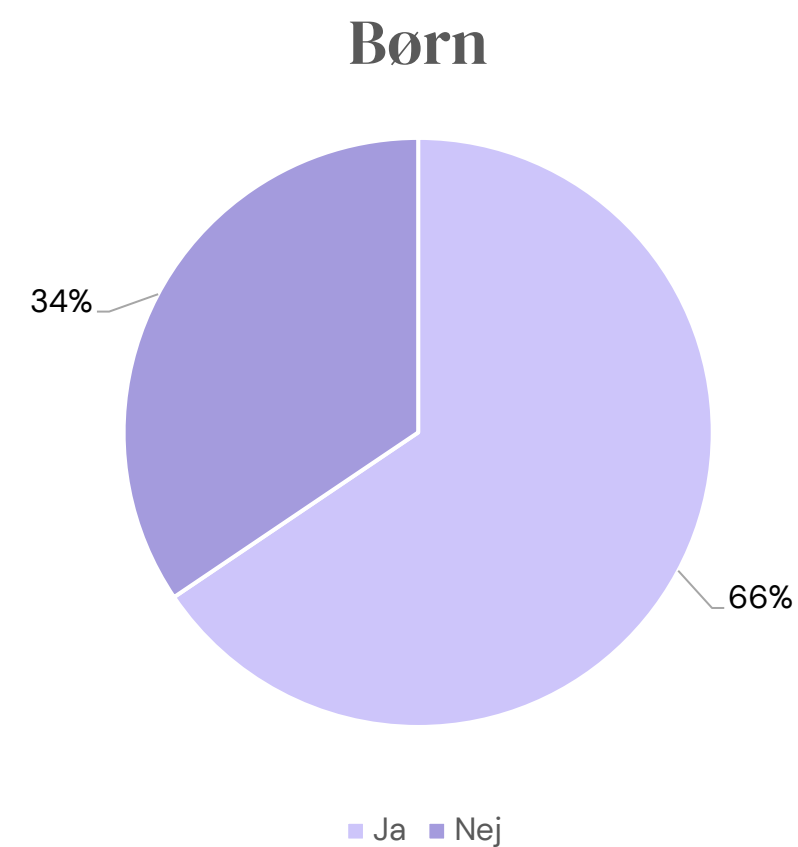
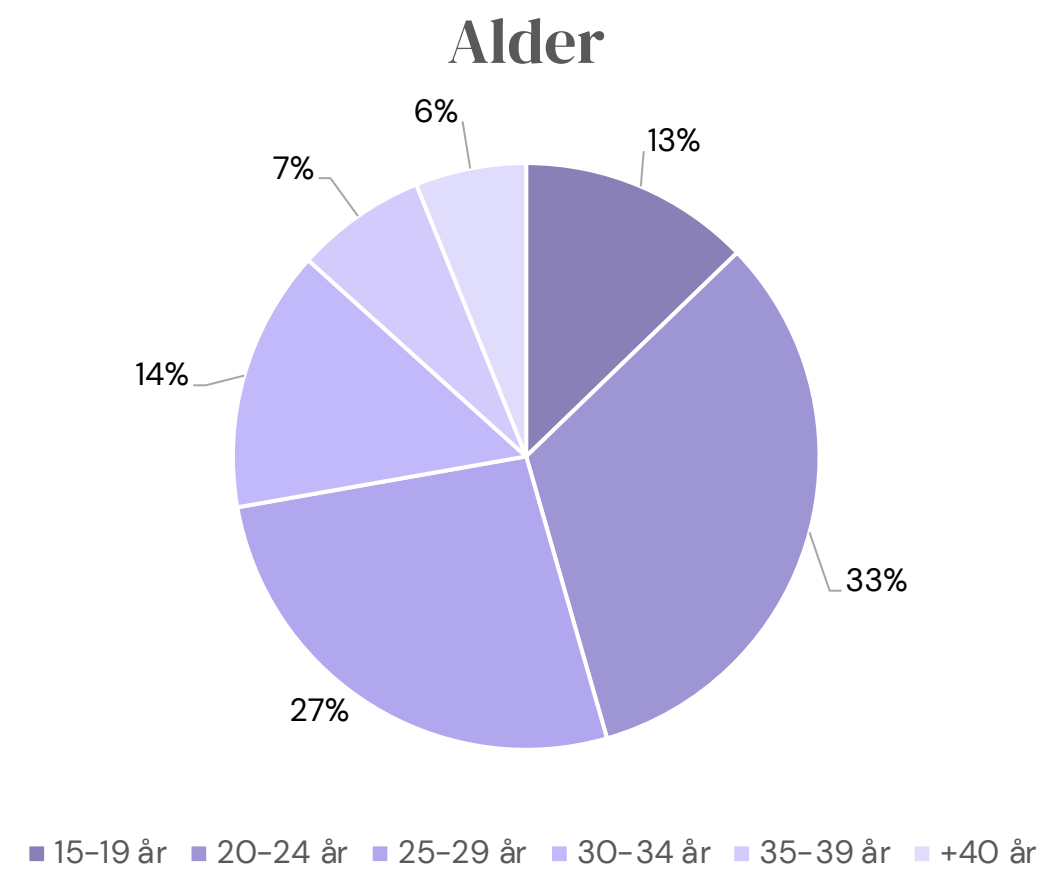
Stor forskel i undervisning og klinikoplevelse

En differentieret elevsammensætning kan have både fordele og ulemper for den samlede undervisning. Mens en variation i elevernes baggrund og faglige niveau kan føre til en bredere viden og erfaringer i klassen, kan det også skabe udfordringer i forhold til at tilpasse undervisningen og sikre, at alle elever når de samme læringsmål. På tandklinikuddannelsen er det særligt udfordrende for undervisningen på grund af de markante forskelle i baggrund, alder og fagligt niveau blandt eleverne.

Klasselokalet bliver delt i grupperinger, hvor de dygtige elever føler sig trukket ned og begrænset af de elever, som ikke har så let ved det og derfor har brug for mere hjælp. Omvendt oplever de elever, der har svært ved det, en negativ forskelsbehandling, hvor de ikke har mulighed for at spørge om hjælp og få tingene forklaret igen.

Eleverne oplever desuden, at læringen på klinikken ikke altid er konsistent med undervisningen på skolen, hvilket skaber et ujævnt udgangspunkt for deres læring. Resultatet er en fragmenteret uddannelse, hvor eleverne ikke har samme niveau og har lært forskellige ting, hvilket skaber udfordringer i undervisningen af en samlet klasse med samme eksamenskrav. Denne situation kan være stressende for eleverne, da de skal indhente viden og færdigheder på forskellige niveauer og uden klare retningslinjer for deres udvikling.

På grund af den differentierede elevsammensætning på uddannelsen står klinikkerne over for store udfordringer med at tage hånd om elever med meget forskellige forudsætninger. Derfor bliver elevernes onboardingproces ofte reduceret til en uges kiggen-med-over-skulderen og resten er 'learning by doing'.

Der er stor niveauforskel i klassen, så man kan risikere at blive trukket ned.”

Signe, 24 år, elev i mesterlære

Det er vigtigt, at de ved, at der er masser af forskellige metoder og materialer.”

Reza, klinikejer

Vi oplevede også forskelsbehandling, hvor der var fokus på nogle elever, mens vi andre (fagligt udfordrede, red.) blev glemt. Når vi så spurgte om hjælp, blev vi bedt om selv at finde ud af det.”

Aisha, 25 år, stoppede efter GF2

Mesterlære er godt. For det meste ...

Nogle af de elever, som særligt gør det godt som klinikassistenter, er dem, som starter i Ny mesterlære. Med Ny mesterlære skifter man grundforløb på skole (grundforløbets 2. del) ud med praktisk oplæring på en klinik, hvilket passer mange ældre elever rigtig godt. Det kan være, at de har erfaring fra tidligere uddannelser, brancher eller erhverv, der gør dem egnede til at tilgå arbejdet på en klinik umiddelbart uden et målrettet skoleforløb. Dette er der flere elever, som udtrykker sig positivt om, da det netop giver dem mulighed for at arbejde og bruge deres tidligere erfaring.

Selvom det netop er den mindre tid på skolebænken, der tiltaler disse elever, så oplever de også at mangle den teori, som de ellers skulle have haft på skolen. De får ikke lært den teoretiske del, mens de er på klinikken, og de føler derfor, at det kan være svært at tilgå undervisningen, når de efter den praktiske oplæring skal starte på hovedforløbet.

Da eleverne i Ny mesterlære er bedre rustet til at indgå direkte i arbejdet på klinikken, får de hurtigt travlt med at udføre arbejdsopgaver med det samme. Og det er bl.a. derfor, at de har svært ved samtidig at komme i dybden med teorien, som forventes af dem på skolen efter endt praktikforløb.

Hvis klinikkerne sætter sig mere ind i at lære eleverne det, de ellers skulle have lært på skolen, vil eleverne ikke opleve samme mangel på teoretisk viden, og der vil være en bedre sammenhæng mellem praktik- og skoleforløb.

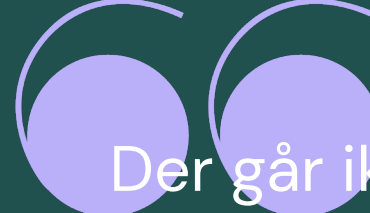
Der var forventninger om, at jeg kunne det hele – jeg fik at vide, at jeg ikke var så rutineret, som de havde forventet. Men det kunne jeg jo ikke være.”

Nathalie, 34 år, elev i mesterlære

Jeg og de øvrige, der er i mesterlære, har jo indvilget i at skippe grundforløbet, men klinikken bør så sætte sig mere ind i at lære eleverne det, man ellers skulle lære på skolen.”

Signe, 24 år, elev i mesterlære

Der går ikke mange måneder, fra man starter, til man forventes at kunne det samme som alle de andre. Så som elev er man i hvert fald ikke overflødig og kan undværes. Så man har ikke altid tid til egentligt at være elev.”

Signe, 24 år, elev i mesterlære

Arbejdspladserne skal jo huske på, at vi er der for at lære. De skal være vores fysiske bog.”

Julie, 25 år, elev i mesterlære

Klinikkerne er forskellige

Klinikkerne er, ligesom eleverne, også forskellige. Det er tydeligt, at praktikopholdene varierer meget afhængig af, hvilken type klinik eleverne befinder sig på. Da eleverne ofte får lov at være i praktik flere steder, har de en god forståelse af de forskelle, som de specifikke klinikker bærer præg af, og hvad der netop kendetegner et godt og et mindre godt praktikophold. Særligt forskellen mellem lille klinik vs. stor klinik og privat vs. kommunal viser sig at være noget, der særligt påvirker klinikopfattelsen.

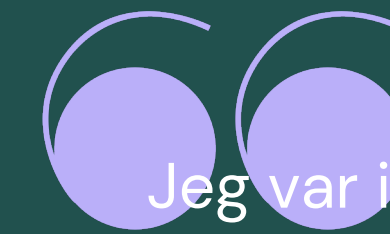
I de små klinikker har man ikke samme ressourcer til at administrere elever som i de større klinikker. Først og fremmest bliver eleven langt hurtigere en del af arbejdsgangen og den normerede vagtplan, hvis klinikken ikke har så mange ansatte. Færre ansatte betyder større sårbarhed over for udsving så som sygdom, orlov eller ferie, hvorfor eleven i mindre grad føler, der er tid til "bare" at være elev. Her bliver man i større grad betragtet som en fast del af personalet. Selvom eleven til dels lærer arbejdsmetoder hurtigt, kan det påvirke den generelle læring og for nogen være decideret stressende.

Omvendt er der på de større klinikker mulighed for at indsluse eleven over længere

tid og give dem konkret sparring ift. læring og ikke mindst skoleforløb. Større klinikker er på samme tid ikke afhængige af, at eleven indgår i normeringen, hvorfor praktikoplevelsen for nogen er bedre her. Alle klinikker er forskellige, og der vil på samme måde også være mindre klinikker, der tager sig god tid til eleven, og større klinikker, der ikke gør.

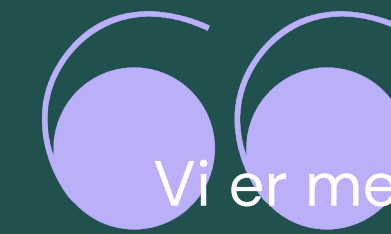
Men størrelsen af klinikken er ikke den eneste faktor, der spiller ind. Om eleverne er på en privat eller kommunal klinik, har vi erfaret, også udgør en stor rolle i forhold til deres oplevelser. Eleverne føler ofte, at læringen bliver underprioriteret, og deres arbejdskraft bliver udnyttet på de private klinikker, hvorimod de kommunale klinikker tilbyder mere afbalancerede arbejdsforhold og et mere struktureret læringsmiljø.

Desuden viser det sig, at yngre klinikledere og ejere er bedre til at følge med tiden og nye tiltag inden for faget, der gør, at klinikken opleves som en bedre arbejdsplads. Det gælder særligt måden, hvorpå man tilgår elever som de unge mennesker, de er, og hvordan man bedst klæder dem på til at indgå på en arbejdsplads.

Jeg var i en kommunal børnetandklinik, hvilket var det helt rigtige for mig. Jeg hørte fra andre i klassen, at de ikke havde været så heldige."

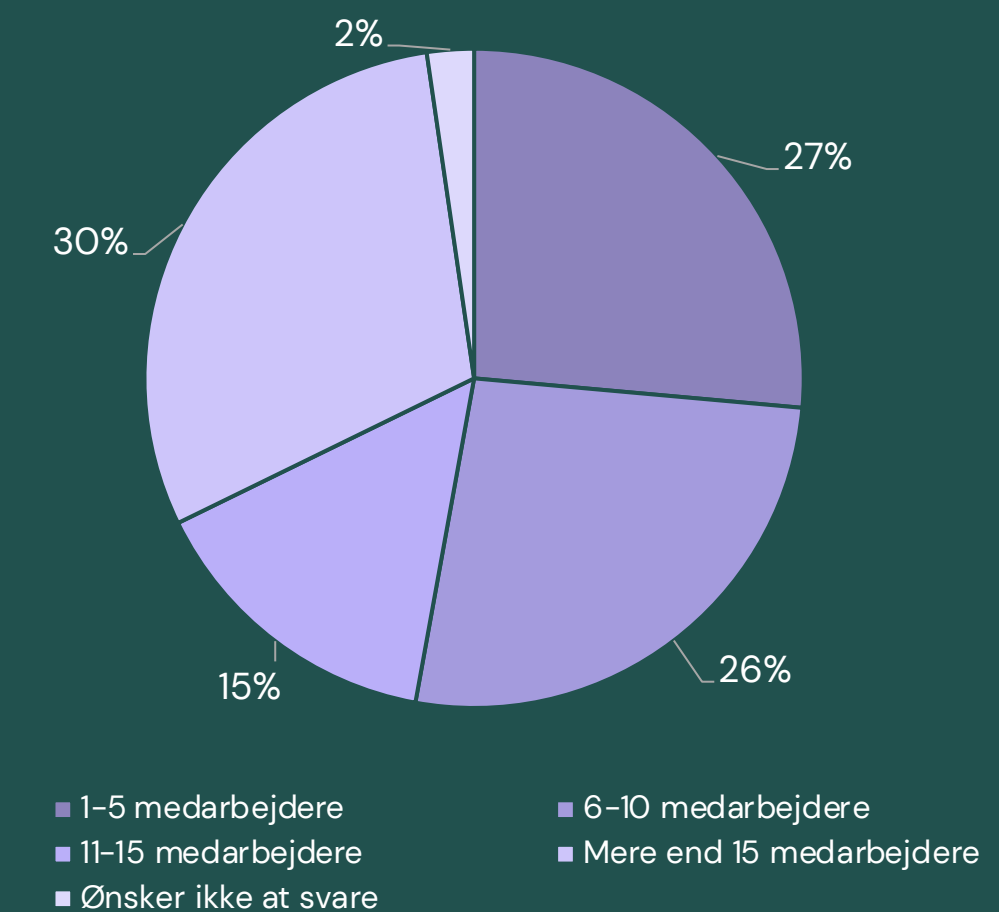
Julie, 33 år, stoppede på GF2

Vi er meget opmærksomme på, hvor meget og hvordan vi skal matche elever og klinikker. Nogle elever kan trives steder, hvor andre elever ikke har det godt."

Jane, afdelingsleder

Antal medarbejdere på klinikken

Udfordring #3

Forskellen på skole og virkelighed

Signe, 24 år
elev i mesterlære

*Det er meget tydeligt, at det,
der står i lærebøgerne, slet
ikke er, hvad der sker i
virkeligheden ude på
klinikkerne.”*

Der er en verden til forskel på, hvad man lærer i skolen, og hvordan det foregår på klinikken

Mange elever får ofte et chok, når de kommer ud på klinikkerne. Stort set alle de elever, vi har talt med, fortæller samstemmende, at der er milevidt forskel på det, de lærer på skolen, og det, der foregår 'i den virkelige verden' på klinikken. Det gælder både, hvad angår metoder og behandlinger, som beskrevet i det foregående afsnit, men i høj grad også den daglige praktik og de processer, som foregår på en klinik.

Som nævnt tidligere forventer klinikkerne, at eleverne bidrager og engagerer sig, og eleverne skal forstå, at de er på en professionel arbejdsplads, hvor man gør sig umage. Dog føler eleverne sig ofte ikke rustet til at komme ud på klinikken, hvor oplæringen ikke opleves som fyldestgørende. På samme tid oplever klinikkerne ikke, at eleven er blevet klædt nok på af skolen til komme ud på en rigtig arbejdsplads, hvor tingene går hurtigt, og man har et reelt ansvar for sine arbejdsopgaver.

Klinikkerne kritiseres omvendt af skolerne og eleverne for ikke at se det som et læringsforløb. Nogle klinikker forventer, at eleverne erstatter en almindelig ansat, og at de kan tage fra på allerførste dag. Men eleverne har behov for at blive taget i hånden undervejs og få regelmæssig vejledning, hvilket de ikke føler, at de får på mange klinikker.

Skolerne har et ønske om at kunne følge med i elevernes trivsel undervejs i praktikforløbet, da nogle udfordringer på klinikkerne ikke kun omhandler elevernes læring, men i høj grad deres generelle trivsel.

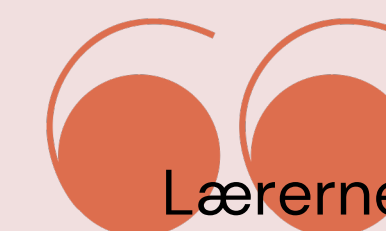
Undervisningen skal relatere til det, de reelt skal lave på klinikkerne. Det skal være mere bogligt, og der skal stilles større krav. Og der skal også være mere praktisk undervisning.”

Alice, klinikejer

Det var svært at starte på klinikken, og klinikken havde langt større forventninger til mig, end det jeg havde lært på skolen. Fx havde jeg en kirurgisk behandling allerede i den første uge.”

Amira, 21 år, elev på hovedforløbet

Lærerne havde ikke rigtig forberedt eleverne på selve livet på klinikken. Man havde mest lært at assistere, sterilisere etc.”

Amira, 21 år, elev på hovedforløbet

Bedre samarbejde og gensidige krav mellem skole og klinik

Eleverne på tandklinikassistentuddannelsen står over for en række udfordringer, når de skal i et praktikforløb. Problemerne opstår ofte på grund af en dårlig overgang fra skolen og en mangelfuld overlevering af information om elevens færdigheder og niveau. Desværre er klinikkerne samtidig ofte overbelastede med en omfattende mængde dokumentation og registrering, hvilket kan betyde, at der ikke er tid til at tage sig ordentligt af eleverne i en travl hverdag.

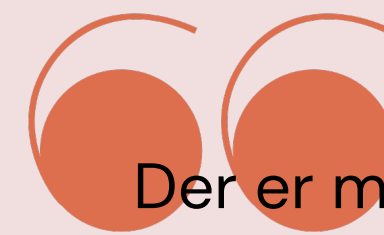
På den anden side står skolerne også over for en udfordring: De iværksætter nye tiltag og måder at afrapportere på for at imødekomme klinikkerne, men oplever ofte manglende engagement og deltagelse fra nogle af de klinikker, der har sværest ved at holde på elever. Det er en udfordring at finde en balance mellem at tilgodese behovene hos eleverne, der er i skolernes interesse, og at opretholde en travl og produktiv klinik.

Skolerne gør en stor indsats for at matche elever med en passende klinik, så der er de bedst mulige betingelser for succes. Imidlertid kan det være vanskeligt for skolerne at kontrollere og styre elevernes læring og trivsel, når de er på klinikken. Et forbedret samarbejde mellem skolen og klinikken vil resultere i et bedre praktikforløb for eleven, hvilket vil gavne alle parter i sidste ende.

Skemaerne (som vi skal udfylde, red.) er ikke logiske. Lav det simpelt og ikke så omfangsrigt. Det er gjort helt unødvendigt indviklet, og det er ikke logisk, hvem der skal udfylde det.”

Mette, klinikejer

Der er meget udfyldning, og man kan nemt misforstå papirerne. Det er for komplekst og indviklet.”

Katrine, klinikassistent

Mange elever har aldrig rigtig talt med klinikken om deres oplæringsplan, når de kommer tilbage på skolen i hovedforløbet – de har ofte ikke engang kigget på den sammen. Det er bekymrende, for når man er i en læringsproces, skal man jo vejledes undervejs.”

Lisa, uddannelsesleder

Undervisningen skal relatere til det, de reelt skal lave på klinikkerne. Det skal være mere bogligt, og der skal stilles større krav. Og der skal også være mere praktisk undervisning.”

Alice, klinikejer

Elevers hverdag på klinikken

De fleste elever på klinikkerne er klar over, at de er en vigtig del af det daglige arbejde, og at deres bidrag er nødvendigt for klinikernes drift. Men samtidig føler mange elever, at deres arbejdskraft udnyttes på visse klinikker, hvor der ikke er tid til fordybelse og refleksion. Det kan være frustrerende for eleverne, der gerne vil lære så meget som muligt, men som føler sig pressede af det høje tempo og det konstante arbejdsflow på klinikken.

Eleverne bidrager også med nytænkning og udvikling på klinikkerne, og mange tandlæger og klinikassistenter sætter pris på deres input og ideer. Men det kan også være en udfordring for eleverne at finde tid til at bidrage på denne måde, når deres aftalebøger er pakket med patienter, og der ikke er tid til at trække sig tilbage og reflektere over de erfaringer, de har gjort sig.

Mange elever oplever, at de er uundværlige på klinikkerne, og at der, som nævnt før, ikke er tid til at være elev. Dette kan føre til, at eleverne føler sig pressede og stressede, og at de ikke får den vejledning og støtte, som de har brug for. En pakket aftalebog og en travl hverdag kan derfor være en stor udfordring for elevernes læring og udvikling på klinikkerne, hvilket i sidste ende resulterer i et frafald.

Det er derfor vigtigt, at klinikkerne anerkender elevernes behov for læring og udvikling, og at eleverne får den tid, støtte og vejledning, de har brug for, så de kan vokse og udvikle sig i deres rolle på klinikken.

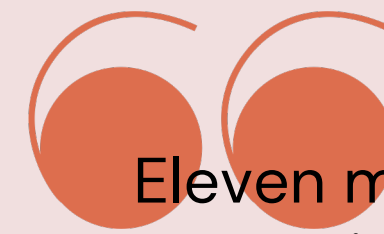
Når de er rigtig dygtige, så glemmer man nogle gange, at de er elever, og så behandler man dem og forventer det samme fra dem som de øvrige ansatte.”

Camilla, klinikassistent

Elever giver en bedre bemanding, så der er lavere sygefravær.”

Mette, klinikejer

Eleven må ikke indgå i normeringen, det er en ekstra medarbejder, som ikke frigiver nogen hænder. Eleven ville godt kunne undværes (hos os, red.).”

Katrine, tandklinikassistent

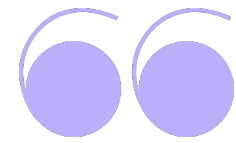
Det går nok galt der, hvor klinikken ikke ser det som et læringsforløb. De forventer at få elever ud, som kan indgå på niveau med de andre ansatte. Men det meste læring foregår jo netop på klinikken.”

Lisa, uddannelsesleder

Udfordring #4

Stress avler stress

Julie, 33 år
stoppe på GF2

Jeg blev sygemeldt med stress. Jeg begyndte at sove dårligt, havde svært ved at koncentrere mig og græd til og fra arbejde og skole. Jeg kendte godt symptomerne fra tidligere, så jeg burde egentligt have stoppet lang tid før, jeg gjorde.”

Eleverne oplever ofte stor travlhed på klinikkerne

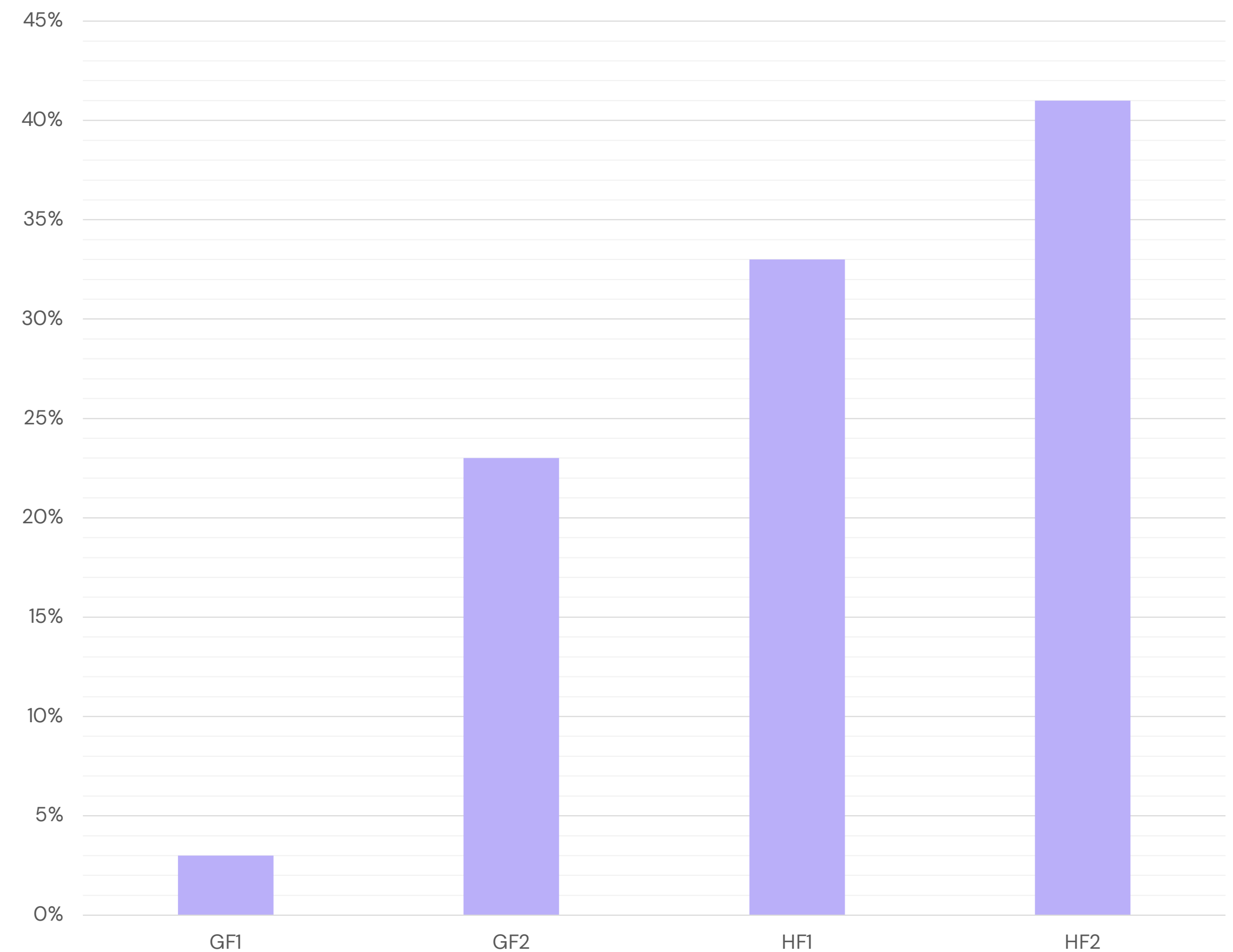
Der er generelt mange unge mennesker, der føler sig stressede og pressede i dag, og det gør sig også gældende på tandklinikassistentuddannelsen. 41% af de elever, som har overvejet at stoppe, angiver blandt andet stress som årsag, og når vi dykker ned i, hvordan andelen af stress-besvarelser fordeles på forløbene, er det tydeligt, at eleverne bliver mere og mere stresset i løbet af uddannelsen.

Og det er ikke så underligt, for som tidligere beskrevet føler mange elever sig kastet for løverne, når de starter på klinikkerne. Den ofte store travlhed, der hersker på klinikkerne, gør ikke forholdene bedre for en presset elev. Selvom eleven i realiteten ikke må indgå i normeringen på lige fod med de øvrige ansatte, synes det at være mere reglen end undtagelsen, at eleven allerede tidligt i forløbet er ekstra hænder med ansvar og faste opgaver.

Eleverne oplever, at der hverken er tid til pauser eller til spørgsmål, og de tør ikke sige fra af frygt for at blive kategoriseret som en dårlig elev. Flere elever og klinikker beskriver, at der er vejledere og mentorer, men i en travl hverdag er der ikke tid til fordybelse og refleksion – ej heller spørgsmål og svar, for eleven kan sagtens se, at de øvrige ansatte også er hængt op, og man ønsker ikke at være til besvær.

Flere elever påpeger også, at det er ekstra stressende med tanke på, at det jo er rigtige mennesker, medicin og behandling, man har med at gøre, og at selv små fejl kan få store konsekvenser. De efterspørger en regelmæssig konstruktiv feedback, men når de oplever, at det øvrige personale – trods gode intentioner – hverken har tid eller overskud til at støtte op og vejlede, så presser det eleverne endnu mere, end de måske var i forvejen.

Stress som årsag til overvejelse om frafald

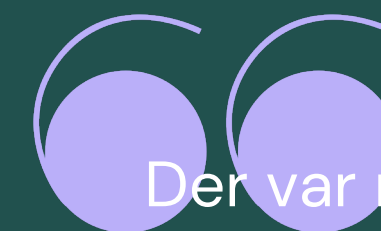
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen, N=39

Mange klinikker er præget af et hårdt arbejdsmiljø

Tandklinikbranchen opleves ofte som hård med hierarki, snak i krogene, indbyrdes konkurrence, meget faste rutiner og en udpræget "vi plejer"-kultur. Det er alt sammen med til at skabe utryghed blandt eleverne.

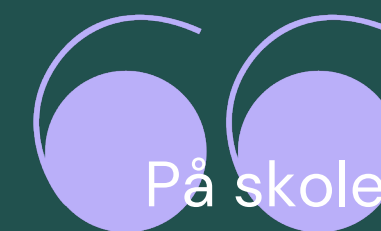
Fra både elever, skoler og klinikkerne selv hører vi om en ofte hård tone, og når det – som beskrevet på forrige side – samtidig går stærkt i hverdagen, så er det ikke altid, der bliver taget hensyn til hverken elever eller hinanden. Og det er en udfordring – særligt i forhold til nutidens unge mennesker, som ikke finder sig i hvad som helst, og som ofte har en noget mere moderne tilgang til hierarki og medindflydelse. Således hører vi også fra flere sider, at de yngre og mere moderne klinikejere er bedre til at tage hånd om fællesskabet og det psykiske arbejdsmiljø.

Når det er sagt, så påpeger flere elever, at man som elev også selv har et ansvar for at blive en del af det kollegiale og sociale fællesskab, og det nytter ikke noget at putte sig i et hjørne. Men ikke desto mindre, så er et dårligt arbejdsmiljø selvsagt med til at øge risikoen for stress og mistrivsel, hvilket i sidste ende kan tippe eleverne mod et frafald på uddannelsen.

Der var meget hierarki mellem tandklinikassistenterne og fnidder fnadder – det afskrækkede mig lidt. De var alle sammen kvinder og meget søde, men de var meget konfliktsøgende. Tingene blev heller ikke altid forklaret ordentligt, det var mere: "Har du ikke lært det endnu på skolen"?, hvilket gjorde mig lidt nervøs. Hun (klinikassistenten, red.) var meget bedrevidende, og det var tydeligt, at jeg skulle vide, at hun vidste mere end mig."

Asta, 20 år, elev på GF2

På skoleforløbene kan jeg godt høre, at der er stor forskel på klinikker og på tandlægerne, og hvordan de betragter deres personale. Det er som om, at hvis man er på en "ung" klinik, så passer vi bedre ind, og der er meget bedre arbejdsforhold."

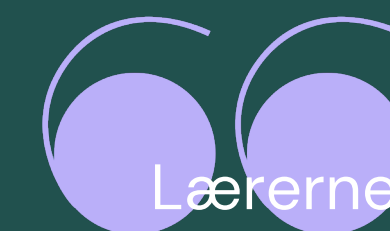
Nathalie, 34 år, elev i mesterlære

Undervisningen kan også øge presset og mindske work/life balancen

Som beskrevet på side 39 er elevsammensætningen på tandklinikassistentuddannelsen meget differentieret hvad angår baggrund, alder og familiemæssigt ståsted. Hver tredje af respondenterne i vores spørgeskemaundersøgelse har f.eks. børn. Desuden har en del af eleverne baggrund i en kultur, hvor det ofte er morens opgave at stå for både hjem og børn. Det kan derfor give nogle knaster undervejs, da det for mange kan være svært at forene særligt skoleforløbene og tilhørende lektier med en travl hverdag i en børnefamilie.

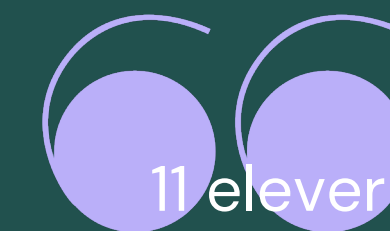
Men det er ikke kun elever med børn, som bliver presset på skolen. Flere elever beskriver i vores interviews, hvordan en stresset lærerstand og en faglig differentieret elevgruppe med varierende motivation og engagement præger den samlede trivsel på skolerne.

Og det gælder for elever i begge ender af spektret. Selvom kun 2% i vores spørgeskemaundersøgelse svarede, at uddannelsens faglige niveau var for højt, så hører vi alligevel i vores interviews, at der heller ikke på skolen er tid nok til fordybelse og gennemgang af de forskellige emner. Og som beskrevet i kapitlet omkring fravær og mødestabilitet, så påvirker det lave fremmøde og gentagne repetitioner både lærerne og de deltagende elever negativt, ligesom det omvendt stresser de fraværende elever, når de sakker bagud.

Lærerne kan godt være respektløse og upædagogiske. Jeg kan godt forstå, at lærerne ikke gider bruge tid på dem, der ikke følger med, deltager i timerne eller kommer til undervisningen. Man har selv valgt at starte på uddannelsen, så man må også selv tage ansvar.”

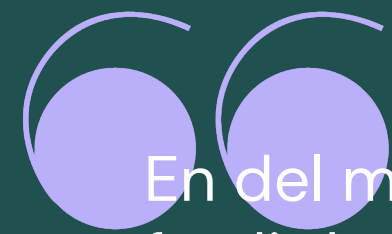
Signe, 24 år, elev i mesterlære

11 elever i klassen er stoppet enten undervejs eller efter GF2. Jeg stoppede mest på grund af lærerne og undervisningsformen. Man kunne ikke spørge flere gange, for de svarede ikke til sidst, og så sagde de bare, at der ikke var tid til mere, og at man skulle læse i bogen. Så jeg gav op. Meget ærgerligt, fordi jeg ville meget gerne have fortsat, da uddannelsen er spændende. ”

Aisha, 25 år, stoppede efter GF2

Undervisningen kan også øge presset og mindske work/life balancen

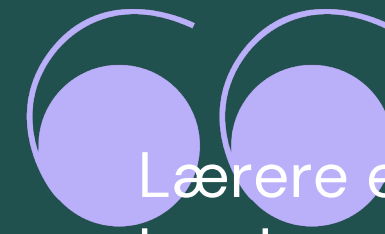
En del med små børn giver op, fordi de ikke føler, de kan være der for deres børn, og de udsætter derfor uddannelsen, til børnene er blevet ældre.”

Kirsten, studievejleder

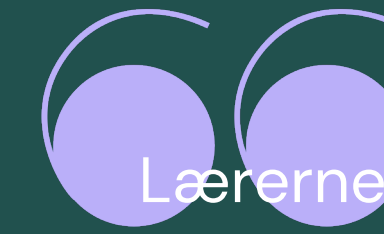
På skoleforløbene er der også lektier og læsning, så det passer langt bedre i min hverdag at være på klinik. Særligt pga. transporttid, for når jeg er på skole, kan jeg ikke altid hente mine børn.”

Nathalie, 34 år, elev i mesterlære

Lærere er også mennesker og kan have gode og dårlige dage. Men der bliver bare gennemgået noget, og der er ikke repetition eller noget. Det går hurtigt.”

Asta, 20 år, elev på GF2

Lærerne var nærmest også stressede fra starten, og derfor føltes alt super hektisk. Der var ikke tid til at dvæle eller gå i dybden med noget.”

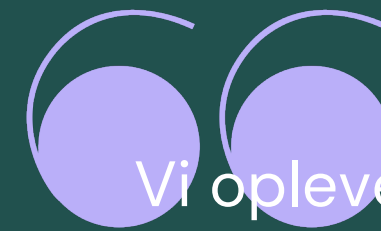
Julie, 33 år, stoppede på GF2

En rygsæk fyldt med bagage

Sårbare elever med en fyldt bagage fylder også på tandklinikassistentuddannelsen. Deres situation og/eller diagnoser og forhold har ikke nødvendigvis noget med uddannelsen at gøre, men det påvirker deres motivation og ikke mindst deres evne til at fuldføre og blive udlært tandklinikassistent.

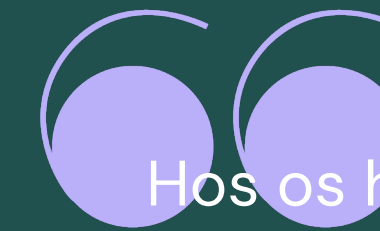
Mange skoler og flere klinikker ser det som deres samfundsopgave at hjælpe de sårbare elever og tager hensyn og går gerne en ekstra mil for at få dem igennem uddannelsen. Men når udfordringer som angst, stress, social kontrol og lignende sætter barrierer for fremmøde, læring og trivsel, så er det svært som uddannelsessted – hvad enten vi taler skole eller klinik – at vende skuden.

For de pågældende elever kan det omvendt føles helt uoverstigeligt, og det ses derfor som endnu et nederlag og endnu en ting, der ikke kunne gennemføres. Og så er vejen til frafald banet.

Vi oplever flere og flere, der skal have en mentor. Der er mange ordblinde, mange svage elever og unge piger med anden etnisk baggrund, som har så meget svært med i deres bagage, og det fylder så meget, at de dumper. Deres engagement er lig nul. De har angst, og der er meget med ære, skam etc., og det fylder meget for dem.”

Katja, faglærer

Hos os har vi har mange meget sårbare elever med mange personlige udfordringer, som vi ikke altid ser. Vi har individuelle samtaler med alle, inden de starter, og vi tænker, at det bliver rigtig godt, men på dag to kommer den første sygemelding. Det er både elever med sproglige udfordringer og elever, uanset herkomst, der har det virkelig skidt og derfor bliver syge og udfordret.”

Kirsten, studievejleder

Udfordring #5

Uddannelsens omdømme

Lisa
uddannelsesleder

Lærerne spørger: ”Hvorfor har vi de elever, vi har?” Jeg svarer: ”Vi har dem, der søger, og som opfylder kravene til uddannelsen.” Det er det, vi har at arbejde med. Vi har både stærke og svage elever.”

En uddannelse med lav respekt og lav løn

"Man sidder jo bare og suger?!" og "er det overhovedet en uddannelse?"

Der er mange fordomme om tandklinikassistentuddannelsen, og de forholdsvis lave adgangskrav gør ikke opfattelsen bedre. Desuden er uddannelsessnobberiet og ikke mindst kategorien "erhvervsuddannelse" og samfundets opfattelse heraf med til yderligere at stigmatisere eleverne og uddannelsen. Men hvad siger aktørerne selv, når vi spørger dem?

På klinikkerne hersker der et udbredt ønske om, at uddannelsen skal gøres mere attraktiv, og at adgangskravene skal ændres. Skolerne ønsker at højne niveauet på uddannelsen og øge ambitionsniveauet for eleverne. Og eleverne har netop valgt uddannelsen, fordi de synes, at den er spændende, har god jobsikkerhed og balance, og at de kan arbejde med mennesker. De synes selv, at de udfører et vigtigt job, og at de er med til at gøre en forskel for patienterne. Men alle parter er også enige om, at der ikke kommer røg uden ild, og fordommene har til dels rod i en form for sandhed.

Omverdenens fordomme er med til at farve elevernes billede af sig selv. Når de bliver mødt med spørgsmål om, hvorfor i alverden de "bare" vil være klinikassistenter, eller man jo "bare" er assistent for tandlægen, så er det ikke noget, der øger motivationen for at fortsætte, når det bliver svært eller presset.

Det samme gælder, når eleverne ser på startlønnen for en uddannet klinikassistent. Den er lav. I hvert fald på papiret, for hvad der ikke fremgår af diverse uddannelsessider og statistikker, er, at mange klinikassistenter på private klinikker får personlige tillæg, hvor de kommunale tandklinikassistenter omvendt er afhængige af de overenskomster, som de private aktører får forhandlet hjem.

I interviewene påpeger flere, at den lave løn afholder stærkere profiler fra at søge ind på uddannelsen, da de ikke kan få økonomien til at hænge samme. Desuden er lønniveauet med til at skævvride synet på tandklinikassistenterne – og dermed også rekrutteringsgrundlaget i det hele taget.

Hierarkiet findes helt sikkert. Men jeg hører også klinikassistentelever sige: "Jeg er BARE klinikassistent, så det ved jeg ikke". Så man skal jo også selv lade være med at sige "bare".

Camilla, klinikassistent

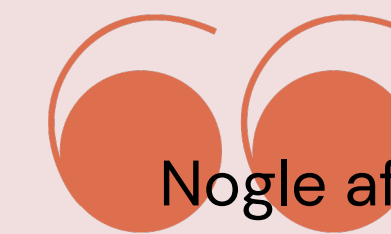
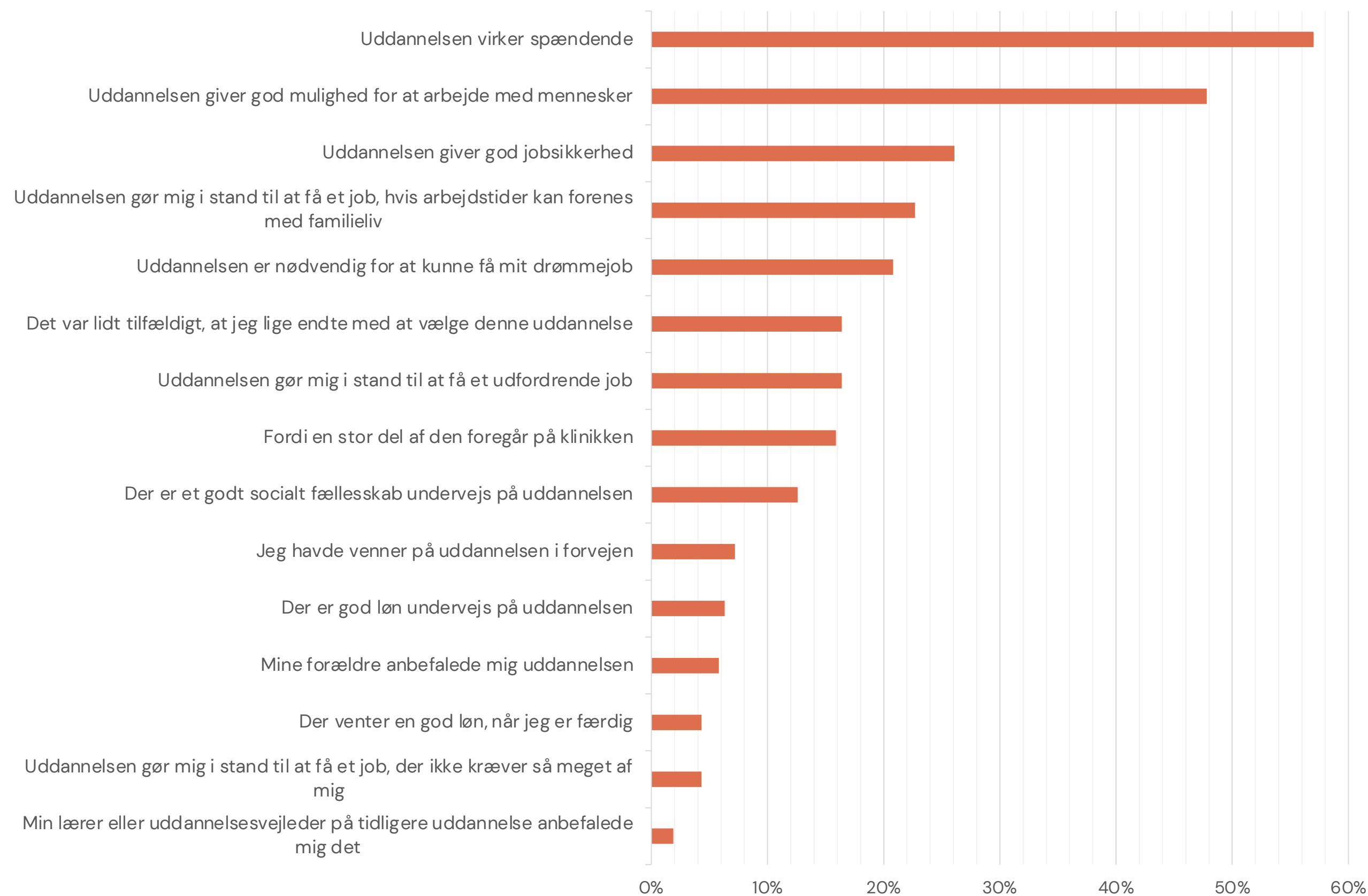

Der eksisterer mange fordomme. Folk spørger, om det 'bare' er det, man vil, og hvorfor man ikke har udnyttet sit potentiale."

Patricia, 26 år, stoppe på GF2

En uddannelse med lav respekt og lav løn

Årsager til at vælge uddannelsen

Nogle af mine færdiguddannede elever har valgt et andet job pga. lønnen. De får mere i løn som SOSU-assistenten end som udlærte klinikassistenter.”

Reza, klinikejer

Når de unge mennesker sidder og skal vælge uddannelse, så vælger de det fra, som de ikke kan leve af. Så man bliver nødt til at kigge på lønnen, så man kan leve af det.”

Camilla, klinikassistent

Jeg ville gerne have taget uddannelsen for 20 år siden, men det kunne ikke hænge sammen økonomisk.”

Lotte, 40 år, elev på GF2

Rekrutteringsgrundlaget er blevet smallere med årene

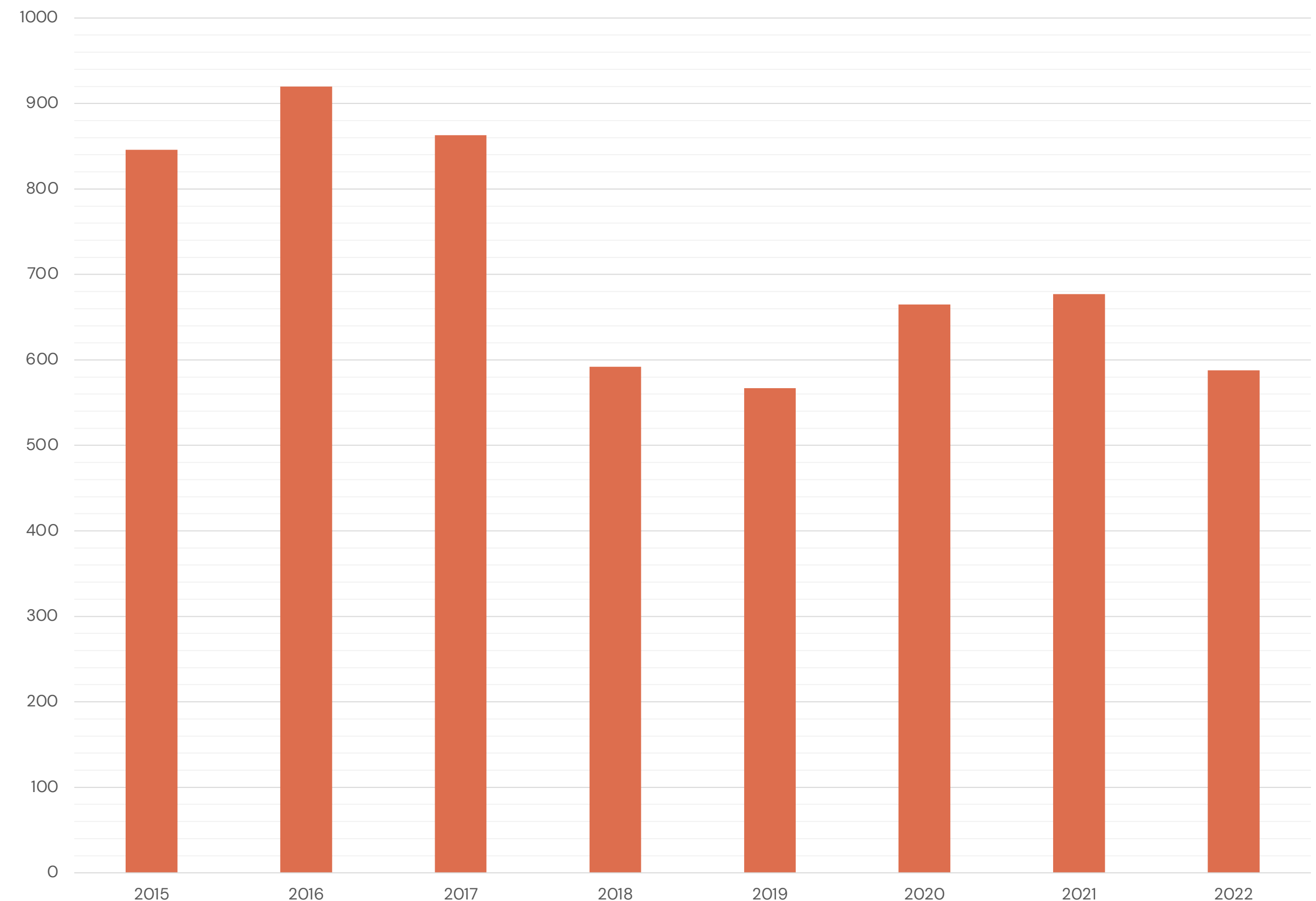
Optaget på uddannelsen er med tiden snævret væsentlig ind, og det bevirker, at balancen mellem de stærke og de svage elever tipper i negativ retning. Det har en selvforstærkende effekt, som afholder de stærke elever fra at søge ind, hvilket igen gør, at rekrutteringsgrundlaget bliver smallere og smallere med årene. Og når der er mangel på elever på klinikkerne, så får selv de svageste profiler en læreplads – og så går det galt, når de kommer ud på klinikken, og eleverne dropper ud.

Det kan med andre ord synes som skruen uden ende.

Både klinikker og skoler – og til dels også eleverne – er enige om, at der skal ses på både adgangskrav og elevprofiler, men det er ikke blot gjort med et enkelt favntag, for som en klinikejer påpeger, så er risikoen ved hævede adgangskrav, at der slet ikke optages nok elever. Omvendt skal der gøres noget, hvis der skal sættes en prop i den nuværende udvikling. Og det kan blandt andet være at se på profilen af den ideelle tandklinikassistentelev, for derefter at kunne indramme, hvad der skal til for at tiltrække disse profiler.

Dette – og anbefalinger til kommende indsatser – dykker vi mere ned i i de følgende kapitler.

Tilgang til tandklinikassistentuddannelsen

Karaktertræk for den tandklinikassistentelev, der trives

Karaktertræk for elever, der trives på uddannelsen

Ved at dykke ned i fællestrækkene for de elever, som trives på uddannelsen, samt kigge på, hvilke værdier og kompetencer der efterspørges hos henholdsvis skoler og klinikker, kan vi angive nogle af de karaktertræk, der kendetegner den ideelle tandklinikassistentelev.

Men hvorfor overhovedet stille skarpt på dem, som trives, når vi nu er ved at undersøge dem, som frafalder?

Det gør vi, fordi frafald, som tidligere beskrevet, er en kompleks størrelse, der ofte er sammensat af flere forskellige årsager og komponenter. Det betyder også, at det sjældent er én og samme profil, som stopper på tandklinikassistentuddannelsen. Ved i stedet at kigge på de elever, som klarer sig godt på uddannelsen, og som ikke er i fare for at falde fra, kan vi dermed identificere og adressere nogle af de karakteristika, værdier og tematikker, som er væsentlige i forhold til fastholdelse af elever på uddannelsen.

1

De stiller krav

De tager ansvar for egen læring og uddannelse, og de stiller samtidig krav til skolen og klinikken for at sikre den bedst mulige tilgang og undervisning.

2

De er ikke bange for at fejle

De sætter sig i en position, hvor man stiller spørgsmål, så man kan lære af sine fejl.

3

De er stabile, flittige og professionelle

De har disciplin og mødestabilitet – og de sørger for at læse op, når de ikke har mulighed for at deltage i undervisningen.

4

De har en imødekommende personlighed

De er smittende og empatiske og har stor interesse for servicefaget. De vil gerne arbejde med mennesker, og de har en naturlig interesse for at tage del i fællesskabet.

5

De kan godt lide en alsidig arbejdsdag

De sætter pris på afvekslingen mellem det praktiske klinikarbejde, den personlige og servicemindede patientkontakt og de administrative opgaver. De inspireres af at være en del af et arbejdsfællesskab med forskellige fagligheder.

6

De er stolte af deres håndværk

De vil gerne være dygtige til et håndværk. De motiveres af, at teori og praksis kombineres.

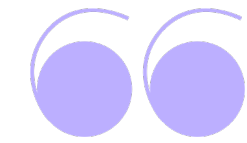
7

De vil være den bedste tandklinikassistent

De er fagligt dygtige – eller de har ambitioner om at blive det. De engagerer sig, og de har oprigtig interesse og indlevelse i faget og menneskene omkring dem. De er nysgerrige på faget og har en motivation for og lyst til at lære mere.

Vores anbefalinger

Camilla
klinikassistent

*Man bør retænke
hele uddannelsen.*

Øget ensretning af hele uddannelsesforløbet

Metoder, processer og læring afhænger meget af den enkelte lærer, den enkelte skole og klinik, og de store forskelle gør eleverne forvirrede og usikre. Undervisningen – hvad enten den er teoretisk eller praktisk – bør derfor kun afhænge af, hvor langt eleverne er på uddannelsen, og må således ikke også være afhængig af den enkelte lærer, skole og klinik.

Strømlinede uddannelsesplaner

Det kan være en fordel med ensrettede rammer for uddannelsesplaner, hvor der inden for en vis spændvidde gælder samme krav og processer afhængigt af, hvor langt man er på uddannelsen. Uddannelsesplanerne skal dække hele uddannelsen fra start til slut, og de skal versioneres, så de er relevante ift., hvornår man indtræder på uddannelsen, og ligeså ift. Ny mesterlære.

Et fag med mange svarmuligheder

Det bør ligeledes tydeliggøres for eleverne, at der ikke altid kun er et enkelt facit, men at man som klinikassistent kan anvende mange forskellige metoder. Vigtigheden og læringen ligger derfor i, at eleverne kan forklare hvorfor og ikke hvordan ift. metoder.

Forventningsafstemning

Man bør desuden optimere forventningsafstemningen med eleverne. Dette kan ske i form af guides, der opridser og illustrerer, hvad der skal ske, og hvad det forventes, at de lærer på hhv. GF1, GF2, praktikophold, HF1, HF2 etc. Herved kan eleverne få en bedre forståelse for uddannelsens processer og steps, ligesom det er med til at skabe tryghed, klarhed og transparens.

Favne en ensrettet undervisning til en differentieret elevgruppe

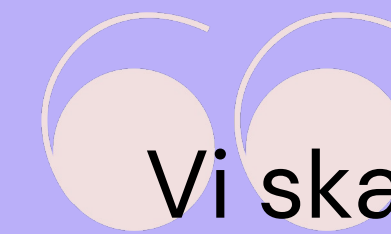
Hvordan kan skolerne være bedre til at favne både de stærke og svage elever? De ældre og de yngre? De boglige og de praktiske? Som flere skolerepræsentanter har påpeget, så har skolerne nu engang det elevgrundlag, som søger ind på uddannelsen, og den store differentiering til trods skal undervisningen ensrettes, men stadig så hver elev føler sig set og hørt. Det er komplekst og kan på papiret virke ressourcetungt, men det er ikke desto mindre et vigtigt parameter for en succesfuld uddannelse.

Best cases: Hvad gør de, der gør det bedst?

Ved at dykke ned i hvilke skoler, der har bedst erfaring med at undervise et differentieret elevgrundlag, kan vi udforme et best practise katalog med inspiration og vejledning. Det inkluderer også et kig på andre uddannelser med samme elevprofiler (fx sygeplejerske, sosu etc.) og evt. også vores nabolande, så man med fordel kan høste de bedste erfaringer og undgå allerede afprøvede 'børnesygdomme'.

Workshop med deltagelse af både skoler og elever

Desuden anbefaler vi at afvikle en workshop med skoler og elevrepræsentanter, hvor output kan føre til pilotprojekter på udvalgte skoler.

Vi skal også have ambitioner på elevernes vegne. De skal blive gode, og de skal have højt niveau. Vi skal klæde eleverne godt på."

Lisa, uddannelsesleder

Den gode klinikoplevelse

Hvordan rustes eleverne bedst muligt til virkelighedens verden på klinikkerne? Og hvordan hjælper vi klinikkerne med at dygtiggøre, engagere og motivere eleverne i en travl hverdag?

Håndbøger til klinikkerne

For at sikre en bedre og mere tryk oplevelse, når eleven starter på klinikken, kan der udvikles en overordnet elevhåndbog til klinikkerne, der gør det lettere og mere overskueligt at implementere forhold, som øger elevens oplevelse og trivsel på klinikken. Med udgangspunkt i best case eksempler fra klinikkerne inkluderer det fx brug af mentorordninger, strukturerede elevplaner og uddannelses fixpunkter. Herved klædes alle klinikker, store som små, bedre på ift. at modtage elever, og omvendt vil eleverne opleve et mere tryk og strømlinet praktikforløb.

Opfølgning med velkendte ansigter

Vi ved fra lignende undersøgelser, at trivsel, tryk og viljen til at fuldføre en uddannelse stiger i takt med, at eleven føler sig set, hørt og 'taget i hånden' undervejs. Derfor kan skolerne med fordel initiere en mentorordning, hvor lærer,

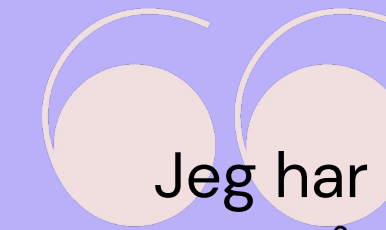
vejleder eller lign. under klinikforløbet følger op på eleven, besøger klinikken etc.

Et tryk arbejdsmiljø

Det bør tydeliggøres, at små skridt i hverdagen, så som at spise frokost sammen, afsætte tid til faglige spørgsmål m.m. vil øge elevens positive oplevelse betragteligt. Et tiltag kan også være at diskutere og evaluere klinikkens værdigrundlag og arbejdsmiljø på et personale-møde. Her kan man også med fordel hvert halve år diskutere og evaluere, hvordan man bedst skaber et imødekommende og konstruktiv læringsmiljø for elever.

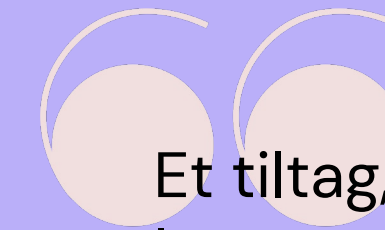
Øget samarbejde mellem skole og klinik

Koordineringen mellem skole og klinik omkring elevens evner og fremtidige læring bør optimeres. Det kræver bl.a., at der stilles gensidige krav ift. eksekvering og opfølgning. Skolen skal således løbende kunne følge elevens udvikling i klinikken – og omvendt. Det inkluderer også et mere simpelt og brugervenligt dokumentationssystem, som er lettere og mindre ressourcetungt for klinikkerne at udfylde og registrere i.

Jeg har samtaler en gang om måneden, hvor vi snakker om, hvad man kan, hvad jeg mangler etc.”

Susan, 29 år, elev på hovedforløbet

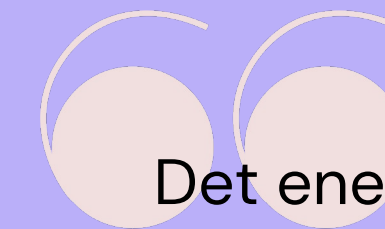
Et tiltag, som vi vil prøve at lave, er en håndbog til den gode opstart. En pixibog: Hvordan giver man eleverne den bedste opstart?”

Jane, uddannelsesleder

Så hvordan kan vi følge med i elevernes trivsel ude på klinikkerne? Kunne man lave en trivselsapp, som eleverne skal udfylde hver 14. dag? Så vil vi tidligere i forløbet kunne blive obs og få en dialog med eleven og klinikken og dermed tage fat i problemet.”

Lisa, uddannelsesleder

Det eneste, klinikkerne bliver målt på, er, hvor mange ansatte de er. Det handler slet ikke om, hvad man vil bidrage med, eller hvordan man vil udvikle eleverne. Det kunne være en god idé.”

Lisa, uddannelsesleder

Analyse af uddannelsens omdømme og image

Vi er i vores arbejde med denne analyse ikke umiddelbart stødt på mange høje tanker om tandklinikassistentuddannelsen, men omvendt har vi talt med en del seje, dygtige og virkelig ambitiøse elever. Så hvorfor tiltrækker uddannelsen ikke flere stærke profiler, og hvordan kan elever, skoler og klinikker være med til at ændre på omdømmet? Og hvad er diskursen blandt eleverne og ikke mindst i omverdenens syn på uddannelsen?

Imageanalyse som baseline

For at sikre, at de fremtidige indsatser og kommunikation møder omverdenens reelle syn på uddannelsen – og dermed at budskaberne modtages bedst muligt – anbefaler vi at foretage en image- og perceptionsanalyse hos både den brede befolkning og folk, der kender uddannelsen. Analysen skal give viden om, hvilken fortælling der i dag er gældende om såvel faget som uddannelsen – og hvad der kan være den nye fortælling i fremtiden.

På baggrund af analyseresultaterne kan man uddrage, hvilke parametre og værdier der særligt skal arbejdes med for at højne omdømmet af og rekrutteringen til uddannelsen.

Det giver samtidig et billede af, hvilke fordomme der særligt skal arbejdes med at ændre i kommunikationen, så der bliver et mere retvisende billede af både faget og uddannelsen.

En ny grundfortælling om tandklinikassistentuddannelsen

På baggrund af analysens resultater udvikles en ny grundfortælling og budskaber, som den fremtidige kommunikation skal tage udgangspunkt i. Grundfortællingen og budskaberne står således på skuldrene af data frem for antagelser.

Vi skal tale uddannelsen op

Der er et stort potentiale i at tale tandklinikassistent-uddannelsen op og vise de mange muligheder og værdier, den indeholder. Det kan gøres ved en eller flere målrettede kampagneindsatser, som tager afsæt i den førnævnte imageanalyse og deraf nye grundfortælling.

Nej, man sidder ikke bare og suger

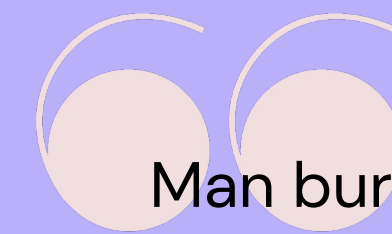
Tandklinikassistenten har en væsentlig og helt central rolle ved ethvert tandlægebesøg. Vi skal derfor kommunikere det alsidige jobindhold og den ofte højere og mere varierede løn.

Fremhæve det service- og sundhedsfaglige

Klinikassistenten er tandklinikernes sygeplejersker, og vi skal fremhæve de vigtige funktioner ift. patientpleje og –tilfredshed. Mange mennesker lider af tandlægeskræk, og klinikassistenten er ofte den person, som tager dig i hånden og får dig til at slappe af undervejs.

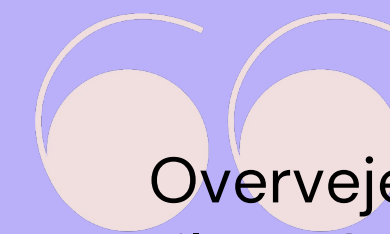
Det stopper ikke nødvendigvis ved klinikassistent

Vi skal vise de mange muligheder for efteruddannelse. Eleverne har mulighed for læse videre til tandplejer eller videreuddanne sig inden for det administrative, hvis det er den vej, de ønsker at gå.

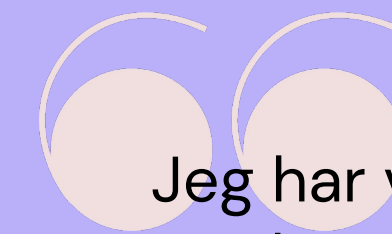
Man burde tale med 10. klasserne om det fede ved uddannelsen. Det er sygeplejersker – bare hos tandlægerne.”

Alice, klinikejer

Overvejede at læse videre til tandplejer, men jeg føler, at jeg vil fungere bedre som tandklinikassistent, hvor der også er receptionsarbejde m.m.”

Lotte, 40 år, elev på GF2

Jeg har været lidt af en evighedsstuderende med en masse andre halve uddannelser. Det har altid været inden for sundhedsområdet (sygeplejerske, farmaceut, apotek). Det er der, interessen ligger, og derfor passer tandklinikassistentuddannelsen godt til mig. Særligt fordi jeg har to små børn.”

Nathalie, 34 år, elev i mesterlære

Tak

Lead Agency

Ravnsborg Tværgade 5C, 1.
København N
2844 1224
leadagency.dk